

שאלה של זהות - האני ובחירותיו

למה אני הוא אני? הזהות ההומולסבית- ביולוגיה, פסיכולוגיה, פוליטיקה זאב שביידל

המאמר הקודם שלי (שביידל, 2006) גרר לא מעט תגובות. רובן היו בעיקר סביב שתי השאלות העיקריות: מה אנו יודעים היום על הנטייה המינית ומהם ההיבטים השונים וההשלכות האפשריות של הידע הזה. השאלה השנייה משלימה במידה מסוימת את הראשונה, שכן כאשר הראשונה מבקשת להבין את אופייה ואת טבעה של הנטייה המינית ההומוסקסואלית לאור הידע הקיים במדעי החברה והטבע, השנייה בוחנת את השלכותיו האפשריות של הידע הזה. במאמר הנוכחי, אשתדל לתת את הרקע הממצה ביותר והעדכני ביותר שיש במדעי הטבע והחברה - נכון לכתיבת המאמר (2008) - על הנטייה המינית וגם לנתח עמדות שונות שקיימות ביחס לידע זה. כלומר, המאמר הנוכחי הוא לא רק על הידע, אלא גם על הסוציולוגיה של הידע ושל ההתנגדות לידע. מטבעה של מלאכה זו, יש בה משהו כפוי טובה שכן ממצאי המחקר בנושא מתעדכנים חדשות לבקרים וקשה או אף בלתי אפשרי לעקוב אחרי כל השינויים והעדכונים.

יחד עם זאת - וכפי שאשתדל להסביר בהמשך - רמת ההבנה המדעית שלנו לגבי הנטייה המינית כיום היא כזו שמאפשרת להבין גם אותה וגם את מכלול התופעות הקשורות אליה טוב יותר מאי פעם בהיסטוריה. לכן, אני מעז לגשת לעבודה מתוך מוכנות מתמדת לחידושים ולעדכונים של כתיבתי ומעמיד את טענותיי למשפט הקוראים.

הצורך בעבודה זו נראה לי חורג מתחום העיון המדעי גרידא כיוון שגם היום, בשנת 2008, הנושא ההומולסבי מעורר דיונים וחילוקי דעות חברתיים. בתור שכזה, הוא חורג מתחום התעניינות מדעית מחקרית בלבד. לעיתים קרובות במהלך השיח הזה קיים ערבוב תחומים ואמירות שונות שנובעות מחוסר מודעות לעובדות. בין ההיגדים הנפוצים בתקשורת על הנטייה ההומולסבית ניתן לפגוש לעיתים קרובות את הטענות ש: הומוסקסואליות היא תופעה חדשה/תמיד הייתה קיימת, נמצאו/לא נמצאו הגן/הגנים הגורמים לה, המדע הוכיח שכולנו בעצם ביסקסואלים/ אין בכלל דבר כזה ביסקסואל וכל מי שאומר זאת הרי שהוא בגדר הומו מודחק/סטרייט סקרן. אפשר/אי אפשר לשנות את כל ההומואים או אפשר לשנות חלק וחלק לא, אין דבר כזה הומופוביה/כל ההומופובים הם הומואים וכל מי שמבקר את הקהילה ההומולסבית הוא הומופוב ולכן הומו (מודחק) בעצמו. כל הומו הוא סטרייט מודחק ובכלל אין דבר כזה "הומו" כי זו רק הימנעות/תגובה/הבניה חברתית. רוב האנשים הם הומואים ורק חוששים לממש את נטייתם, הנטייה ההומוסקסואלית מקורה מטראומות ילדות/אונס או באב מתנכר/קרוב מדי או מאם דומיננטית/מרוחקת מדי. יש/אין דבר כזה אצל בעלי חיים, יש/ אין לזה משמעות אבולוציונית. ביוון העתיקה כולם היו כאלה/ זו מחלה חדשה בגלל ההפקרות המודרנית/הפוסטמודרנית... וכו' וכו'.

זאב שביידל, קרימינולוג ישומי
חוקר בתחום של מגדר ונטייה מינית

Ruse,) (LeVay, 1996) והן בקרב הוגי הדעות וההיסטוריונים (1988). בתפיסות האחרות הקיימות ביחס לנטייה המינית, אדון בהמשך.

כפי שראינו, בתקופה המודרנית הופיע המונח "הומוסקסואליות" כמציין תכונה של משיכה לאותו המין ולא למין השני. בין שנראה את התופעה כזו כסטייה, עבירה פלילית או תכונה ניטרלית, זוהי תופעה חריגה שדורשת הסבר. להלן נסקור את ההסברים שניתנו לתופעה במהלך התפתחות המחקר בנושא וגם את הביקורת עליהם.

הכול נלמד (חוץ ממה שלא)

ההסבר העתיק והנפוץ ביותר להתפתחותה של הנטייה ההומוסקסבית היה (ולעיתים נותר) ההסבר של תורת הלמידה מבית מדרשם של פבלוב וסקינר. תורת הלמידה ההתנהגותית (Behaviorism) גורסת כי כל ההתנהגויות שלנו נבנות על פי דגם של גירוי-תגובה ולכן כל אחת מהן ניתנת ללמידה או להכחדה על ידי מערכת של חיזוקים ועונשים. ההסבר מבוסס על העיקרון הידוע, שרובינו מנסים תמיד ללכת אל הדבר שמסב לנו עונג ולהימנע מן הכאב ולכן נשאף לשחזר חוויה שמתקשרת אצלנו למשהו חיובי ונתרחק ממהו בלתי נעים. כשהגישה ההתנהגותית מנסה לתת הסבר להתפתחותה של ההתנהגות ההומוסקסבית (גישה זו לא מאמינה בקיומן של הזהויות ובתודעה ולכן לא השתמשתי כאן במילה "זהות") היא מספקת כמה הסברים אפשריים:

- אדם שחווה את האורגזמה הראשונה שלו עם בן מינו. העונג של האורגזמה תמיד יתקשר אצל אדם זה עם החוויה המינית עם בן מינו וכתוצאה מזה הוא ישאף תמיד לחוות יחסי מין עם בן מינו ולא עם המין השני (Churchill, 1967). ההנחה הזו מתבססת, בין השאר, גם על הטענה הידועה שלניסיון הראשוני בחוויה מינית יש את הכוח לעצב את החוויה המינית בעתיד. דבר כזה יכול לקרות גם בסביבה שאין בה גישה לבני המין השני, למשל כלא או פנימייה סגורה.
- אדם שעבר חוויה טראומטית עם המין השני, בין אם בצורה של מגע מיני לא מוצלח או בצורה של פגיעה וניצול מיני. חלק מהחוקרים טוענים כי בקרב ההומוסקסביים ישנו אחוז גבוה של בני אדם שעברו בילדותם התעללות מינית או גילוי עריות במשפחה (Cameron & Cameron, 1995; Remafedi, 1994; Tomeo et al., 2001)
- כיוון שהקבלה את הנטייה ההומוסקסבית היום היא גדולה מבעבר ויותר אנשים הומוסקסביים יוצאים מהארון ונראים בתקשורת, זה מאותת לצעירים רבים "להתנסות" בהומוסקסואליות. בפרט לאור העובדה שחלק מן האנשים שיוצאים מהארון הם אנשים בעלי בולטות חברתית ונמצאים בסטאטוס של יוקרה (זמרים, אמנים, מעצבי האופנה וכו') (Pattullo, 1992).

ברם, לא כל הסבר הגיוני וסביר הוא גם נכון מבחינה עובדתית. לאחר שבוחנים באופן ניסיוני את ההסברים ההתנהגותיים להתנהגות ההומוסקסואלית, מתגלות בעיות רבות:

לכן ראיתי לנכון להציג בפני הקורא העברי סיכום מתומצת של הידע המדעי שלנו על הנטייה המינית ודיון בהשלכותיו האפשריות של הידע הזה.

מהי נטייה מינית?

המילה "הומוסקסואליות" (Homosexuality) הופיעה לראשונה בשנת 1869, במכתבו של קארל מאריה קרטבני, רופא גרמני, לשר המשפטים של גרמניה. במכתב הזה נטען לראשונה באופן מדעי, שמשיכה בלעדית של אנשים אך ורק לבני מינם היא תכונה מובנית של האישיות. רעיון זה היה אז חדש לחלוטין (Mondimore, 1996) ולקח עוד זמן רב עד שהמושג של נטייה הומוסקסואלית הכה שורש בתודעה הציבורית.

מובן מאליו שרוב התרבויות הכירו בקשרים המיניים בין בני אותו מין. חלקן ראו את העניין באופן שלילי מוחלט, חלק באופן ניטראלי וחלקן הבחינו בין צורות שונות של מגע כזה (Nissinen, 1998). אף תרבות בעולם הקדום או בימי הביניים, לא פיתחה תפיסה לפיה יש אנשים שמשיכתם היא באופן בלעדי לבני מינם. תרבויות שהענישו את המעשים של משכב זכר, כמו העברים הקדומים למשל, הענישו סוג מסוים של מעשה בין שני גברים יהודים בוגרים (במקרה זה-חדירה אנאלית), אך לא התייחסה כלל לזהותם, מינית או אחרת (Walsh, 2001; Olyan, 1994). יחד עם זאת, ידוע שבכל תרבות המוכרת לנו ובכל תקופה, היו קיימים אנשים שנמשכו לגמרי או בעיקר לבני מינם ואף זיהו את עצמם ככאלה (Bailey, 2003; Boswell, 1980; Norton, 1998). יתרה מזאת, אנשים אלה אף הכירו את השני והתארגנו לתת תרבויות משלהם- כלומר מצאו תכונות זהות משותפת עם האחרים הדומים להם. על אף שחלקם לא מימשו את נטייתם כל ימי חייהם באופן פיזי, הם חשו את עצמם תמיד כשונים מן האחרים במשיכתם הבלעדית לבני מינם ואף התייחסו מעובדה זו, שלא הייתה קלה בעולם שבו הרוב הוא שונה ושהניסיון מצדם לממש את נטייתם המינית עלול היה לגרום לסנקציות קשות כלפיהם.

ניתן להגיד על סמך הנאמר, כי הנטייה המינית היא תכונת זהות מובנית ומהווה חלק מרכזי באישיותו של האדם. למרות שהמינוח המדעי לתכונה הזו הופיע, יחסית, לא מזמן, היא עצמה תמיד הייתה קימת תחת שמות שונים ובאופנים שונים כך שבשלב מסוים היה חייב להתפתח מונח שמתאר אותה. כלומר המונח "הומוסקסואליות" הוא מונח שמתאר תופעה ולא יוצר אותה יש מאין (Mohr, 1992), בדיוק כפי שהמושג "חמצן" מתאר יסוד כימי מסוים שקיים באטמוספירה, אך לא יוצר אותו יש מאין ובדיוק כפי שהמושג "חוק הכובד" מתאר חוק פיזיקלי שקיים ולא יוצר אותו. מחקר שנעשה לצורך הבחנה קטגוריאלית (מחקר טקסומטרי), גילה שנטייה מינית אינה סתם קונספט שרירותי, אלא תכונה בעלת קורלציה בין התנהגות לזהות באופן יציב (Gangestad, Bailey & Martin, 2000). על סמך הנאמר, אני אתייחס במאמר הנוכחי לנטייה ההומוסקסבית כתכונה אישיותית, יציבה וקונסיסטנטית לאורך זמן. זוהי תפיסה המכונה "מהותנות" (Essentialism) כלומר תפיסה של הנטייה המינית כחלק בלתי נפרד מהזהות. תפיסה זו מקובלת הן בקרב החוקרים בתחום

- לגבי ההתנסות הראשונית. הטרוסקסואלים לא מעטים מתנסים במגע מיני עם בני מינם בשלב זה או אחר ללא כל השפעה לטווח ארוך על הנטייה המינית שלהם. במחקרים שנעשו על בוגרי הפנימיות הבריטיות, למשל, נמצא כי הם אינם מגלים יותר התנהגות הומוסקסואלית לאחר שהם מסיימים את שהותם בפנימייה (Wellings et al, 1994). הדבר נכון גם לגבי האנשים שהתנסו במגעים מיניים בכלא (Kirkham, 2000; Garland, 2005; Morgan & Beer, 2005). בתוך הכלא רבים מקיימים מגע מיני עם בני מינם, בפרט בתקופות מאסר ארוכות. יחד עם זאת, לאחר השחרור רובם המוחלט של האנשים חוזרים לתפקוד הטרוסקסואלי מלא ותקיין (Sagarin, 1976).
- כפי שכבר ציינתי במאמר קודם, דוגמה מאלפת מהבחנה הזו מהווה שבט סמביה (Sambia) בניו גינאה. בני השבט הזה מאמינים שזרע הוא זה שהופך את הגבר לגבר. לכן המתבגרים של השבט נלקחים בשלב מסוים מההורים שלהם ומבלים תקופה מסוימת בחברתם של הגברים המבוגרים של השבט, כאשר הם משתדלים לקיים איתם כל יום מספר מקסימאלי של מגעים מיניים אוראליים שמסתיימים בבליעת הזרע. מקובל להאמין שרק כך הם יכולים להפוך לגברים. לאחר תקופת ההתבגרות, רוב הילדים הללו מתחננים ומנהלים אורח חיים הטרוסקסואלי תקיין (Herdt, 1999).
- לגבי הטבעה של החוויה הראשונה. אמנם אצל הברווזים יש להטבעה כוח להשפיע על האובייקט שאליה הם נמשכים מינית, אך אצל היונקים פועל המנגנון של התקשרות (Attachment) והוא זה שקובע את ההתנהגות המינית שלהם בעתיד. אצל בני האדם הטבעה קובעת את הדרך של המגע המיני המועדפת עליהם ולא את הנטייה המינית עצמה (Seligman, 1994).
- אם משווים יחס של תרבויות שונות להומוסקסואליות, מגלים הבדלים גדולים ברמת הפתיחות של התרבויות וברמת המוכנות של ההומוסלסביים לצאת מהארון. למרות זאת, במחקרים בין תרבותיים, שנעשו בתרבויות שנחשבות פתוחות ומקבלות את ההומוסלסביים ובתרבויות סגורות בהן כמעט ולא קיימת התופעה של ה"ציאה מהארון", נמצא כי גברים ונשים הומוסלסביים, מהווים אחוז דומה בשתי האוכלוסיות, בעל מאפיינים משותפים ודמיון בתהליכי גיבוש האישיות (Whitam & Mathy, 1985; Whitam et al., 1998). במחקר בשינויים של דפוס ההתנהגות המינית בתרבות שבה הפתיחות כלפי האנשים ההומוסלסביים גדולה, נמצאה מוכנות רבה יותר לחוות התנסות מינית עם בני אותו המין, אך אחוז זה של אנשים המגדירים את עצמם כהומוסלסביים בזהות שלהם (Butler, 2000). למעשה, יש אינדיקציה לא ישירה לכך שבתקופה המודרנית, עם הופעת המושג של הזהות ההומוסלסבית (עליו הרחבתי בפתיחת המאמר) חלה ירידה בכמות של האנשים המקיימים מגע מיני עם בני אותו מין. אם עד עכשיו גבר שרצה להתנסות במגע מיני עם בן מינו מתוך סקרנות ותו לא היה מוגדר לכל היותר
- כסקרן (או עובר על החוק), הרי שעכשיו קיומו של מגע כזה הפך למעיד על זהותו ההומוסקסואלית, כלומר מעכשיו מגע אינטימי עם בני מינך הפך למתייג (Chauncey, 1994). סקרנים שמעשו במדינות הסובלניות ביותר בעולם כלפי האוכלוסייה ההומוסלסבית מגלים כי האחוז היחסי שלהם באוכלוסייה אינו משתנה מחברה לחברה ועומד לרוב סביב 4-5% (Diamond, 1993).
- אנשים שעברו טראומה או ניצול מיני יכולים לחוש מבוכה בקשר לנטייתם המינית (Gilgun & Reiser, 1990), אך רובם המוחלט מתפתחים באופן הטרוסקסואלי תקין. חלקם חשים בעקבות ניצול כזה גם מועקה כלפי האדם שניצל אותם ומפתחים רגשי עוינות לא מוצדקים כלפי האנשים ההומוסלסביים (Lew & Hoffman, 2000).
- רוב אין הבדלים מובהקים בין הומואים לסטרייטים מבחינת התנסויות טראומטיות בעבר. מחקר שבדק מדגם של נשים הטרוסקסואליות ולסביות הראה שההטרוסקסואליות לא זוכרות יותר אפיזודות של פגיעה מינית או ניצול מיני מהנשים הלסביות (Peters & Cantrell, 1991).
- מחקרים שהראו אחוז גבוה יותר של הומוסלסביים בקרב נפגעים מינית, עסקו באוכלוסייה קלינית שסובלת מבעיות שונות ומתוך כך לא אספו מדגם מייצג או שהתייחסו למדגם קטן מאוד. המחקר היחיד יוצא הדופן מהבחנה הזו היה מחקר על מדגם גדול ולא קליני (Tomeo et al., 2001) והמחברים עצמם התלבטו לגבי הסיביות של הממצאים שלהם ומשמעותם המדויקת.
- הערה שלא שייכת ישירות לנושא המאמר, אך יש לה מקום בהקשר לשאלה של ניצול מיני. רבים חושבים בטעות שאנשים הומוסלסביים נוטים יותר לפגוע מינית בילדים. מקורה של טעות זו הוא, בין השאר, בכך שמקובל לחשוב שאדם מבוגר (רוב עברייני המין הם גברים) הפוגע מינית בילד מאותו מין, עושה את זה מתוך משיכה הומוסקסואלית. למעשה, מחקרים שנעשו על פדופילים מראים שרובם נמשכים דווקא למראה של ילדים קטנים טרם התבגרות ללא קשר לסימנים האופייניים למגדר (Groth & Birnbaum, 1978; Finkelhor & Araji, 1986; Jenny & Roesler, 1994; Stevenson, 2000).
- גם ילדים של זוגות הומוסלסביים גדלים לרוב עם נטייה הטרוסקסואלית ועם התפתחות של זהות מגדרית תקינה לחלוטין. המגמה הזו בולטת בשורה ארוכה של מחקרים בנושא שכללו ילדים שגדלו אצל זוגות של נשים ואצל זוגות של גברים. כיוון שחלק מן המחקרים הללו נעשו על מדגמים קטנים יחסית, בוצעו עליהם בדיקות כוללות של המתודולוגיה המחקרית (מטא-אנאליזות) שאישרו את הממצאים המקוריים (Golombok et al, 2003; Anderssen, Amlie & Ytteroy, 2002; Patterson, 2003).
- אם ההומוסקסואליות הייתה אכן התנהגות נלמדת, ניתן היה

עניין שנעשה בחדרי חדרים.

2. יוצא דופן היה מחקרו של קמרון (Camron & Camron, 1995) החוקר הואשם ביוף שטתי של הנתונים והורחק מכל הארגונים המחקריים בהם היה חבר, בפרט מהאיגוד הסוציולוגי האמריקאי. ראה:

http://psychology.ucdavis.edu/rainbow/html/facts_cameron_sheet.html

1. למעשה, בתרבות המצ'ואיסטית, האלימה והנוקשה מגדרית של הכלא, הזדהות עצמית כהומוסקסואל היא מסוכנת כיוון שהיא גורמת לירידה אוטומטית של האסיר במדרג הסטטוסים של הכלא (Wooden & Perker, 1984) זהו פראדוקס מסוים שהתנהגות היא הרבה פעמים מוחצנת והזהות מוחבאת בחדרי חדרים. הזהות ההומוסלסבית בחברה המודרנית עוברת שינוי הפוך: הזהות היא עניין שמצהירים עליו בפרהסיה על ידי "ציאה מהארון" והפעילות המינית היא

בקרוב בנים מאשר בקרב בנות ואינו מאפשר לנבא ברמה של וודאות נטייה מינית של אדם מסוים. זאת בגלל הגדרה מעורפלת של אי קונפורמיות מגדרית של גיל הילדות ובגלל שרבים מן הילדים שמתפתחים כהטרנסקסואלים, מפגינים במהלך הילדות דפוסי התנהגות חריגים למגדר שלהם. בכל אופן, הממצאים גרמו לחלק מהחוקרים לחשוב כי אמנם לא ניתן לשנות נטייה מינית מגובשת באמצעות הלימדה, אך חינוך מגדרי בגיל ההתבגרות יוכל למנוע את התפתחות הנטייה ההומולסבית (Rekers, 1982; Nicolosi & Nicolosi, 2002). מטפלים אלו טענו (וחלקם עדיין טוענים) שיש לכוון את הילד לדפוס מגדרי הנכון לו, גם באופן נוקשה כשצריך. לא לאפשר לילדה לשחק כדורגל ולילד לשחק עם בובות. מחקרים שבדקו את ההתפתחות המאוחרת של הילדים שעברו את החינוך המגדרי, מצאו שרובם יצאו הומולסביים ללא הבדל משמעותי בין אלה שנחשפו לטיפול שנועד "לתקן" חריגה מגדרית, לבין אלו שלא נחשפו לטיפול כזה. יתרה מזאת, רבים מהנערים שהיו בטיפולים הללו פיתחו שנאה עצמית ותסביכי אישיות והיו מתוסכלים עקב אי היכולת "להשתלט" על השוני של עצמם. חלקם אף ניסו להתאבד (Green, 1987).

ככל שהמחקר של המגדר והבדלי המגדר מתפתח, כך נהיה ברור יותר שגם ההבדלים בין המינים וגם הנטייה המינית אינם תוצאה של למידה- לא בגיל הבגרות ולא בגיל ההתבגרות. זה נראה מניסיון חיים שונה ומגוון של אנשים הומולסביים רבים. הניסיונות לטפל בנטייה המינית באמצעות לימוד התנהגותי לא הניבו פרי, כפי שראינו וחשוב לציין, שבנוסף הם גרמו נזקים מסוגים שונים. באופן עקרוני, כל ניסיון לקשור יחד שתי תופעות שאינן קשורות, מוביל תמיד לצמצום של האפשרויות לדון בכל אחת מהן באופן ענייני ורציוני. העובדה שהנטייה המינית אינה תוצאה של למידה ולא של טראומה מינית ואף לא "נרפאת" כתוצאה מטיפול התנהגותי או שיחה על טראומה, אינה משנה את העובדה שיש אנשים הומולסביים שאכן חוו פגיעה מינית או ניצול מיני בילדות (Cassese, 2001). ככלות הכול, אחוזי הילדים שנפגעו או נוצלו מינית בילדות נעים, לפי אומדנים שונים, בין 16 ל- 25 אחוז מכלל האוכלוסייה (Lisak, 1994; Lisak, Hopper, & Song, 1996) ולכן חלק מן האנשים ההומולסביים נפגעים מינית בילדותם רק משום היותם חלק באוכלוסייה ולא משום סיבה אחרת. הפגיעה אמנם לא שינתה את נטייתם המינית, אך לרבים מהם היא גרמה למשקעים פסיכולוגיים קשים, פוסט טראומה, רגשי אשם בקשר לנטייתם המינית, דפוסים של אלימות ושליטה ביחסי מין ותופעות טראומטיות אחרות. חלקם איבדו את האמון באנשי מקצוע שטענו כי הטרומה היא זו שגרמה לנטייתם ואף נמנעו מלטפל בתוצאות והשלכות של הטרומה שלהם לאורך זמן. חשוב מאד שלאנשים כאלה ימצא מענה טיפולי שמבוסס על מידע מחקרי מדויק ועדכני. מידע זה מסתכם בעיקר בידיעה ברורה שהנטייה המינית אינה תוצאה של הליך למידה כלשהו וכל ניסיון להסביר את הנטייה המינית כהתנהגות, לוקה בחסר

לשנותה על ידי מגוון טכניקות התנהגותיות שאמורות ליצור קשר בין הגירוי ההטרנסקסואלי לבין התגובה של העוררות המינית (מכות חשמל, תרופות שגורמות להקיא, קשירת גומי על פרק היד והצלפה כל פעם כשמרגשת עוררות מינית הומוסקסואלית ואוננות על פורנוגרפיה הטרנסקסואלית). טיפולים אלו מעולם לא הניבו פרי. ליתר דיוק, הם גרמו לשינוי כפוי בהתנהגות המינית או אפילו לדעיכה כוללת של החשק המיני, אך לעולם לא לשינוי הנטייה המינית עצמה (Adams & Sturgis, 1977). לאחר זמן מה, 87% מהמטופלים חזרו לפעילות ההומוסקסואלית וכולם חזרו לפנטזיות הומוסקסואליות (Freund, 1960).

• דוגמה נוספת לעניין של הסתגלות התנהגותית חיצונית ללא שינוי בנטייה המינית עצמה אנו רואים אצל גברים הומוסקסואלים שנשואים לנשים. רבים מהם עשו כך בכדי להימנע מחוסר הנעימות שבחשיפת הזהות המינית או מתוך אמונה כנה שאם הם יתחננו זה "יעבור להם" (Ross, 1983; Ross, 1990). בחברות שמרניות יחסית, זה עדיין המצב של כול האנשים ההומולסביים. עבור חלקם הנישואין משמשים כסוי בלבד, עבור אחרים הם דרך לנסות לברוח מהנטייה של עצמם וחלקם אכן מחבבים את נשותיהם כבני אדם ומיודדים איתן. אך לכולם אופייני העדר מתמשך ואף מחמיר³ של המשיכה המינית כלפי בת הזוג (ושל לסביות- כלפי בן הזוג). נישואין כאלה לפעמים מסתיימים בגירושין ולפעמים ממשיכים להתקיים על בסיס של יחסים אפלטוניים או של נישואין פתוחים (Gochros, 1989; Buxton, 1991). כל המחקרים תומכים בבירור בתפיסה של הנטייה המינית כמובנית, אישיותית ולא מושפעת מהלמידה ומהניסיון, כלומר מהותנית (Malcolm, 2000).

עד כאן ראינו מגוון ראיות מתחומים שונים של הידע המדעי, לכך שהנטייה המינית אינה תוצאה של למידה או התנסות. אך נשאר קו נוסף דומה של מחשבה שמקשר בין הנטייה המינית ההומולסבית לבין הלמידה. מקורו במחקרים המודרניים יותר לגבי הנטייה המינית.

אחד הממצאים המובהקים ביותר בתחום חקר הנטייה המינית הוא ההתנהגות של האנשים ההומולסביים בילדות. ניתוח של 41 מחקרים כאלה הראה שרובם המכריע הפגינו בילדות דפוסי התנהגות חריגים למגדר (Gender Non Conformity). (Bailey & Zucker, 1995) (GNC) בנים שהתפתחו ללסביות, התאפיינו במספר תכונות יוצאות דופן: הם העדיפו עיסוקים ומשחקים אופייניים למין השני ואף נטו יותר לחברת בני המין השני, בניגוד למקובל בגיל הילדות המוקדמת ועל אף ההתנהגות המציקה והאלימה שלעיתים מופנית כלפיהם מצד קבוצת השווים בגילם (האריס, 2005 2005). (Sax, 2005). לרוב, ילדים כאלה מפתחים זהות מינית הומוסקסואלית (Green, 1987), אם כי הממצא מובהק יותר

לבין בעיות שונות בתפקוד המיני שניתנות לטיפול בעזרת השיטות המקובלות בטיפול מיני.
4. יש קבוצות תמיכה עבור זוגות של נטייה מינית מעורבת. ניתן לפנות למשל, באתר: www.ssnetwk.org

3. הרצון להביא ילדים לעולם יכול להניע בהתחלה את האדם ההומוסקסואלי לקיום יחסי מין עם אשתו, אפילו באופן כפוי ותוך פנטזיה על המין עם גברים. לאחר שיש כבר ילדים, קיום היחסים דועך לגמרי פעמים רבות (Isay, 1998). חשוב מאוד להבחין בין בעיה זו שנובעת מהעדר עקרוני של הנטייה המינית

של המרכיבים המולדים מול המרכיבים הסביבתיים. הוא נטה להעריך שהנטייה ההומוסקסואלית כרוכה אולי בהאטה מסוימת בהתפתחות (Lewes, 1988), אך לא התפתחות פתולוגית.

הארכתי בתיאור תפיסתו של פרויד בכדי שהקורא יוכל להעריך עד כמה אחדים מתלמידיו ותלמידי תלמידיו התרחקו ממנה. בהמשך אתאר את השינוי שחל בתפיסות הפסיכואנליטיות אחרי פרויד ואת ההשלכות של העניין לגבי היחס כלפי הזהות ההומולסבית מצדו של הממסד הפסיכואנליטי.

אחד התלמידים של פרויד, סאנדר ראדו (Rado), שינה באופן ראדיקאלי את השקפתו על המיניות האנושית. לדעתו של ראדו, רק ההתפתחות ההטרסקסואלית היא התפתחות תקינה ולכן כל בני האדם, ללא יוצא מן הכלל, הם הטרסקסואלים. כל התפתחות אחרת מהטרסקסואליות היא פאתולוגית, כולל ההתפתחות של ההתנהגות ההומוסקסואלית. להתנהגות זו אי אפשר לקרוא "זהות", כי היא ממילא אינה זהות של אף אדם, אלא דרך הסתגלות פאתולוגית. תפקידו של המטפל הוא לעזור למטופל להיפטר ממנה על מנת לפתח זהות אישית ומינית אמיתית (Rado, 1949). הסיבות לדרך התפתחות זו נעוצות, לדעתו של ראדו, באי היכולת של הפרט לפתור באופן מוצלח את תסביך אדיפוס במהלך ההתפתחות האישית. התיאוריה של ראדו פותחה על ידי תלמידיו אובסי, ביבר וסוקרידס (Ovesey, 1969; Bieber, 1968; Socarides, 1968; et al 1962). שטענו כי ההומוסקסואליות של הילד מתפתחת תמיד על רקע של בעיה במשפחה ובפרט אב מתנכר, נוקשה, סאדיסטי, חלש אופי או נעדר ואם דומיננטית, ביקורתית וקרובה מדי לילד (חונקת) או מגוננת עליו יתר על המידה (Over-Protective Mother). על רקע זה מתקשה הילד להזדהות באופן מלא עם האב כי הוא פוחד או נרתע ממנו ולכן זהותו הגברית אינה מתפתחת באופן מלא. מאידך, ההזדהות עם האם מביאה את הילד לחוש "נשי" במידה רבה ושונה מרוב חבריו. כך מסבירים התיאורטיקנים הללו את ההתנהגות החריגה למגדר אצל ילדים שמתפתחים לאחר מכן להומוסביים⁷ ולכן הפתרון הראוי הוא לעורר אצל ההומוסקסואל מודעות לבעיות אלו בהתפתחותו, בכדי שהוא יפתח מודעות לבעיה שלו ויחזור להזדהות תקינה עם ההורה מהמין הנכון וגם למשיכה כלפי המין השני.

הנחת העבודה של תפיסה זו היא שבני האדם נמשכים תמיד להפכים ולכן משיכתו של האדם ההומוסקסואל לגבר אינה מעידה על זהותו, אלא על כך שהוא אינו רואה את עצמו בתור "גבר אמיתי" ומנסה לחפש אצל גבר אחר את הגבריות האבודה שלו. המטפלים הללו מנסים להסביר את העובדה שקשרים מונוגמיים ארוכי תווך הנם נדירים יחסית בקרב גברים הומוסקסואלים-

ושטחי. בהמשך ננסה לראות פרסקטיבה נוספת שמנסה להסביר את מקור הנטייה המינית.

בוא נדבר על זה

זווית הסתכלות נוספת על ההתפתחות של הנטייה ההומולסבית היא הזווית הפסיכואנליטית. מקורה של התפיסה הזו הוא בעבודותיו של זיגמונד פרויד וממשיכיו הרבים. היום לא נשאר הרבה מתפיסותיו המקוריות של פרויד, אך תפיסות הבסיס הפסיכואנליטי- שנקראות תפיסות דינאמיות- ממשיכות להיות דומיננטיות מאד בכל הפסיכותרפיה המודרנית. לכן ישנה חשיבות רבה לשאלה מה פרויד ותלמידיו אמרו על ההומוסקסואליות.

פרויד (Freud, 1915-1976) טען שבני האדם הם בעלי יכולת התחלתית של משיכה לשני המינים, אותה הוא כינה אותה "אנדרוגיניות" (Freud, 1976). את הראיה לכך הוא מצא אצל בעלי חיים ובקרב השבטים הפרימיטיביים. כתוצאה מזה פרויד ערער, באופן טבעי, על המוסכמה לפיה הטרסקסואליות היא ההתפתחות התקינה היחידה של האדם. לדעתו, כל בני האדם מתלבטים במהלך התפתחותם לגבי הנטייה המינית והפתרון יכול להיות לכיוון הטרסקסואלי, הומוסקסואלי או אמביוולנטי. הפתרון ההטרסקסואלי הוא הנפוץ ביותר לדעתו, אך בהחלט לא הפתרון התקין היחיד. מכאן הלך פרויד ופיתח את תפיסתו הפסיכולוגית ביחס להומוסקסואלים⁵.

הומוסקסואלים, לדעתו, אינם סובלים משום פתולוגיה, מחלה נפשית או פיגור (המכונה בלשונו דה-גנראציה), יתרה מזאת, רבים מהומוסקסואלים מצטיינים פעמים רבות בהתפתחות אינטלקטואלית גבוהה במיוחד ובתרבות אתית יוצאת מן הכלל. בהזדמנות זו הוא נזף בקולגות שלו מהתחום הרפואי והטיפוליים שהסיקו מסקנות כלפי כלל אוכלוסיית ההומוסקסואלים על סמך מדגם לא מייצג של ההומוסקסואלים שפנו אליהם לטיפול. פרויד הבין שמדובר באנשים שפונים לטיפול כי הם סובלים מהפרעות שונות בהתפתחותם האישית והמינית ואין להסיק מהם לכלל האוכלוסייה ההומוסקסואלית. הוא לא קיבל את הגישה שההומוסקסואלים הם "נשיים" או שהם "המין השלישי", כפי שטען בזמנו אחד הפעילים הראשונים למען ההומוסקסואלים מגנוס הירשפלד (Wolff, 1986) (לטענה זו אחזור בהמשך), וכפי שכבר ראינו, כיוון שפרויד לא ראה בהומוסקסואליות מחלה, הוא לא ראה שום חובה לרפא אותה ובטח שלא לרדוף את נושאייה באופן חוקי או פלילי. בנוסף, הוא האמין שהסיכויים לריפוי הנטייה נמוכים מאד וכדבריו, "הסיכוי להפוך הומוסקסואל להטרסקסואל אינו גבוה יותר מהסיכוי לעשות את ההיפך (להפוך הטרסקסואל להומוסקסואל)".⁶ פרויד לא היה בטוח לגבי טבעה המדויק של הנטייה ההומוסקסואלית ולגבי היחס המדויק

באופן בלעדי על התפתחותה של הזהות ההומוסקסואלית הגברית וכמעט לא דנו בהתפתחות הזהות הלסבית (Mondimore, 1996; Sullivan, 1998). את הסיבות לכך נראה בהמשך. אלו שכן דיברו מעט על הסיבה האפשרית להתפתחות הזהות הלסבית, דיברו לרוב על כך שהבת ספגה התעללות או פגיעה מינית בילדות. על ההסבר של הנטייה המינית באמצעות טראומות ילדות כבר הרחבנו בחלק הקודם.

5. הקורא שמעוניין לסיכום מעמיק וקריא של תפיסתו של פרויד בנושא מומלץ לו שיעיין בספרו של אנדרו סאליבן (salivan, 1998).
6. ראו בעניין הזה את מכתבו הידוע של פרויד לאימו של ההומוסקסואל אמריקאי. ניתן לקרוא את המכתב און ליין בקישור זה:
<http://www.psychpage.com/gay/libraty/freudletter.html>
7. במאמר מוסגר יש לציין תופעה מעניינת: כל התיאורטיקנים דיברו כמעט

בעבודה או צדו. את רוב הזמן בילו התינוקות משני המינים עם האימא וברוב המצבים אף ישנו במיטה אחת איתה (דבר שכיום וודאי היה מתפרש כפתיינות סמויה). רוב הילדים אף רבו עם האחים והאחיות שלא הייתה כל אפשרות לברוח מהם, כאשר כולם חיים בחדר אחד. הילד לא הורשה לדבר עם האב ולפנות אליו בשם, כל קשר היה אפשרי רק דרך פניה לאימא. אף כיום בחברות רבות אבות נעדרים מהבית או שאינם קיימים (לדוגמה באזור הארלם בניו יורק או בקרב עולי רוסיה בארץ שבמקרים רבים האב, גרוש או פרוז, נותר ברוסיה והאם עם הילדים מתגוררת בארץ). יחד עם זאת אין לנו ראייה שזהות ההומולסבית התפתחה בעבר יותר מהיום וכפי שכבר הזכרנו במבוא ובחלק הראשון, הראיות מצביעות הפוך. יתרה מזאת, מחקר מקיף שנעשה בנושא מגלה שאין בקרב אנשים הומוסביים דפוס אחיד מסוים של יחסים בתוך המשפחה (Bell, Weinberg & Hammersmith, 1981 Quinn, 1996): כך למשל, היו במחקר אנשים הומוסביים שדיווחו על קשר לקוי עם האב. אך האחים ההטרסקסואליים שלהם דיווחו אף הם על הקשר הלקוי עם האב והדבר לא הפך את אותם להומוסקסואלים (Pillard, 1990)

- גם כאשר אנו מזהים דפוס של התנכלות מצד ההורים או הילדים, יש להיזהר בהסקת הקשרים הסיבתיים. כמה תיאורטיקאים פסיכואנאליטיים טוענים מזה זמן רב שייחון שהקשר בין התופעות הוא בכיוון ההפוך. כפי שכבר ציינו, חלק מההומוסקסואלים מפגינים בילדות דפוסי התנהגות חריגים למגדר. התנהגות כזו עשויה לגרור התנהגות מחמירה או אפילו אלימה מצד ההורים וכבר ראינו בחלק הראשון את הניסיון "לתקן" את החריגה המגדרית על ידי ענישה (Isay, 1998; Isay, 1996). יתרה מזאת, מחקרים מראים שצעירים הומוסלביים רבים, בנים ובנות, אכן סופגים התנכלות אלימה הן מצד ההורים והן מצד בני גילם (Corliss, Cochran & Mays, 2002). רמת האלימות והדחייה מופיעה ביחס ישיר למידת החריגות המגדרית בהתנהגות (D'augelli, Grossman & Starks, 2005) כך שגם במקרים בהם רואים מתאם בין שתי התופעות, יש להיזהר בהסקת הסיבות והתוצאות
- גם הטיפול באמצעות התובנות הפסיכואנאליטיות לא הניב ככל הנראה פירות רבים. הוא הצליח בדרך כלל בהדחת ההתנהגויות אך לא בשינוי של הנטייה המינית עצמה (Roughton, 2001; Spitzer, 2003). למען הצדק, חשוב לציין שאין הדבר עולה על אחוזי ההצלחה של כל "טיפול תובנות" אחר ואין הוכחה לכך שהבנה או תובנה של טראומות מן עבר אכן משנות בהווה סימפטום כלשהו (Eysenck, 1966; Fisher & Greenberg, 1977).

ובכן, ראינו שהתיאוריה הפסיכואנאליטית מהסוג הישן אינה יעילה בהסבר של גיבוש הזהות ההומולסבית או בדרכי הטיפול שלה. הדבר הוביל בשנים האחרונות לגיבוש של גישות

כיוון שקשר כזה לא ממוקד באינטימיות, אלא בהשגת הגבריות ה"חסרה וה"לקויה" של הפרט ההומוסקסואלי⁸ (Nicolosi, 1991). כמובן שתפיסה זו טוענת לכך שהנטייה ההומולסבית לא קיימת כמרכיב זהותו של האדם, כלשונו של ביבר: "כל הומוסקסואל הנו הטרסקסואל לאטנטי".

תפיסתם הנחרצת של ההומוסקסואליות כמחלת נפש הובילה למאבק בלתי מתפשר מצדם לשמירת ההגדרה של הנטייה ההומולסבית כפתולוגיה, קודם באיגוד הפסיכיאטרי האמריקאי שהוציא את ההומוסקסואליות כפתולוגיה מספר האבחון הפסיכיאטרי בשנת 1973 (Bayer, 1981) ולאחר מכן באיגוד הפסיכואנאליטי האמריקאי, שם הם היו קבוצה חזקה ובעלת השפעה. כתוצאה מזה האיגוד הפסיכואנאליטי הפסיק להגדיר את ההומוסקסואליות כפתולוגיה רק ב-1991 (Roughton, 2001). אחדים מהם מחזיקים בתפיסות אלו אף כיום (Socarides, 1995) ותפיסות אלו מחלחלות לספרות מקצועית ופופולארית על ההומוסקסואליות, לאנציקלופדיות וכד'.

להלן בחינה ביקורתית של הפרספקטיבה התיאורטית הזו ובהמשך- אתייחס גם להיבטים שלה שחורגים מתחום המחקר והטיפול.

- קודם כל יש לציין שהתיאוריה, כמו כל תיאוריה פסיכואנאליטית אחרת, מתבססת של מושגים שכמעט אין כל יכולת לבחון אותם באופן מחקרי או לכמת. איך בודקים אב מתנכר? איך בודקים אם "דומיננטיות"? כיצד לבדוק האם תסביך אדיפוס בא על פתרונו או לא? והחשוב ביותר- כיצד בודקים אם לכל הגורמים הללו אכן יש קשר להיווצרות הזהות המינית ההומוסקסואלית ואיך מוכיחים שכל הומוסקסואל הוא אכן רק "הטרסקסואל לאטנטי"? לשווא נחפש אצל החוקרים הללו את הראיות לכך. בראיות המעטות שיש אדון בהמשך.
- נתחיל מהגדרות. שוב, כפי שקורה יותר מפעם אחת בפסיכואנאליזה, ההסבר ה"מדעי" שניתן לדבר אינו כלל הסבר מדעי, כיוון שהוא לא רק כולל מינוח מעורפל, אלא שתחת המינוח הזה ניתן לכלול, בהגדרה, דבר והיפוכו. כך למשל אחד התיאורטיקנים הפסיכואנאליטיים של ההומוסקסואליות⁹ מתאר את הסיבות האפשריות להיווצרות הנטייה. אימהות ו/או אחיות של הומוסקסואלים הנן לרוב "דואגות יותר, תוקפניות, מענישניות, דומיננטיות, ביקורתיות או משפילות. במקרים נדירים יותר הנן אף מנסות לפתות את הילדים באופן סמוי". האם לא כל אמא היא לעיתים "ביקורתית"? ואם היא לא ביקורתית אף פעם, האם היא לא "דואגת יותר"? האם יש סיכוי למישהו להתפתח כהטרסקסואל כאשר כל דפוס אימהי עשוי לגרום להתפתחות של הנטייה ההומולסבית?
- אם נעבור מהאמהות לאבות, נראה כי גם אב "מתנכר" אינו ככל הנראה הסיבה להתפתחותה של הזהות ההומוסקסואלית. לראיה, כפי שכותבת האריס (2005) בספרה, בפרק החמישי "זמנים אחרים, מקומות אחרים" לרוב הילדים במהלך ההיסטוריה היה קשר מועט עם האב. ההורים לרוב היו

9. מדובר בד"ר Joseph Berger. ד"ר ברגר הרצה בקורס של אבשלום אליצור על הומוסקסואליות שהתקיים באוני' בר אילן במסגרת הכשרה של מסלול למטפלים מיניים. הדברים נלקחו מדף שחולק בזמן השיעור.

8. אחת הסיבות לכך שהמקרים מהאסכולה הזו מעדיפים לא להתייחס להתפתחות של הזהות הלסבית היא בכך שהלסביות "לא תומכות בתיאוריה שלהם" מכיוון שקשרים לסביים ידועים ביותר במונוגמיה הגבוהה מאד שלהם. הרחבה על כך ראה בהמשך.

אצל אלו שאינם הומולסביים- יש נושאים לא פתורים סביב היחסים עם ההורים (Kort, 2003, 2005). טיפול דינאמי טוב בנושאים הללו אמנם לא ישנה את נטייתם, אך יוכל לשפר את היחסים שלהם עם המשפחה- יחסים חיוניים הן לגיבוש הזהות האישית של האדם ההומולסבי והן ליצירת קשרים זוגיים ואינטימיים טובים (Elizur & Minzer, 2003). כתוצאה מזה חל לאחורונה שינוי מגמה, כאשר מטפלים דינאמיים, כאלה שהם גאים בעצמם וגם כאלה הידודתיים לקהילה ההומולסבית מנסים לפתח מודלים חדשים של טיפול שיסייע לאנשים ההומולסביים בקבלה העצמית ובבניית דימוי עצמי חיובי (Rubinstein, 2003; Drescher, 1998). הספרות הזו חשובה מאד, אך בינתיים אינה נגישה בשפה העברית. כתוצאה מזה ניזונים תלמידים ומטפלים רבים בארץ מספרות מיושנת, של מחברים מוסמכים וידועים בתחומים אחרים, שמעצימה את הסטיגמה ביחס להומוסקסואליות ואת הגישה הפתולוגית המיושנת וחסרת הבסיס המחקרי ביחס לנטייה המינית, דוגמת הערך על ההומוסקסואליות באנציקלופדיה העברית, פרק י"ב בספרו של חתן פרס ישראל לקרימינולוגיה פרופ' שלמה גיורא שהם (1995) והפרק על הומוסקסואליות בספר "הפרקים הנבחרים בפסיכיאטריה" בעריכתו של פרופ' שמואל טיאנו (אליצור ועמיתים, 2002). התכנים בספרים הללו אינם מעודכנים, ארכאיים ועשויים להעצים את התיג העצמי ואת התסכול מהסטיגמה בקרב הומולסביים, במיוחד צעירים ומתבגרים, הנמצאים בגיל של רגישות יתר לסטיגמה. מידע שגוי במקרה כזה עשוי להוביל אף להתנהגויות של סיכון והרס עצמי (Preston et. al, 2004). יש לקוות שהאנשים המעוניינים לקבל מידע עדכני ומדויק בנושא יפנו לספרות פופולארית שבה מידע זה מבוסס על מקורות מחקר עדכניים (יובל, 2004; אבני ולוז, 2000) וגם לקוות לכך שהמחברים הנ"ל יפרסמו בהקדם הוצאות מחודשות של ספריהם, המבוססות על המידע העדכני והמדויק מבחינה מדעית.

לסיכום, ראינו שגם התפיסה האנאליתית לא הועילה בהבנת טבעה של הנטייה המינית. לאחר שנשללו שני ההסברים הסביבתיים החשובים, ברור שהכיוון הבא הוא ההסבר הגנטי. בפרק הבא נראה מה אומר המחקר הגנטי העדכני על ההומוסקסואליות.

אותות מהסליל הכפול

ברור לנו כי ההסברים של למידה חברתית או רקע משפחתי אינם מספקים בידינו הסבר המניח את הדעת להתפתחותה של הנטייה ההומולסבית ואנו פונים למחקר גנטי. המחקר בנידון מתחלק לשני סוגים: גנטיקה של אוכלוסיות וגנטיקה מולקולארית. לפני שנדון בממצאים שיש לנו בכל תחום, נסביר בקצרה את המשמעות של שני המושגים הללו וכיצד אנו יודעים שתכונה מסוימת היא באמת תוצר של התורשה ולא של הסביבה החברתית. אחד החוקרים הראשונים ופעיל למען זכויות ההומוסקסואלים, מאגנוס הירשפלד, שחי בגרמניה לפני מלחמת העולם השנייה (LeVay, 1996) נטה לחשוב שהנטייה המינית קשורה לגנטיקה. הוא הגיע למסקנה זו על סמך סיפורים משפחתיים שאסף מכמה אלפי הומוסקסואלים גרמניים, מהם נראה היה בעליל שאצל ההומוסקסואלים במשפחה יש כמות גדולה יותר של קרובי משפחה הומוסקסואלים (במיוחד מצדה של האם) מכפי שהיינו מצפים באופן מקרי¹⁰. הוסיפה לאינטואיציה זו העובדה (שפרויד

פסיכואנאליטיות חדשות ביחס להומוסקסואליות, הן ברמה התיאורטית (Kernberg, 2002) והן בגיבוש גישה תיאורטית נרחבת יותר שמשלבת הסברים גנטיים וניורולוגיים, עליהם ארחיב בהמשך (Friedman & Downey, 2002). יש בהחלט צורך בגיבוש הגישות החדשות הללו כיוון שהגישות הפסיכואנאליטיות הישנות, לא זו בלבד שלא הועילו להומולסביים אלא שנוקן היה רב. ניתן לדמות את הנזק הזה לנזק שנוצר מהגישה הפסיכואנאליטית המיושנת לתופעה אחרת- לאוטיזם. פסיכולוגים מהאסכולה האנאליתית הישנה, ובפרט אחד מה"ענקים" שלה, ברונו בטלהיים (Bettelheim, 1967), טענו כי האוטיזם נוצר כתוצאה מאימהות מנוכרת שאינה מפגינה רגשות לילד, מה שהעמיס רגשות אשם כפולים על ההורים. לא די שהיה עליהם להתמודד עם הקושי שבגידול ילד חריג, הם נאלצו להתמודד גם עם האשמה שהם גרמו לילדם להיות כזה וגם עם הסטיגמה של הסביבה, שקראה אף היא את דבריו של פרופ' בטלהיים (Gold, 1997). כיום ברור שברונו בטלהיים היה אכזר וגם טעה- אוטיזם הנו בעיה ניורופיזיולוגית המופיעה בלידה, אם כי המכניזם המדויק שלה לא ברור עד היום (Baron Cohen, 2003). (להקבלה נוספת בין הומוסקסואליות לאוטיזם, נחזור בהמשך)

אם מדברים על השוואות והקבלות, ראוי לציין שהמעבר מהסברים פסיכואנליטיים חד ממדיים להסברים בעלי פרספקטיבה סוציוביולוגית רחבה מבית מדרשה של הביולוגיה האבולוציונית הוא מעבר אופייני לא רק ביחס לנטייה המינית, אלא באופן כללי לכל תחומי הידע הפסיכולוגי. הדבקות העקשנית בכך שהורים "מעצבים" את האישיות של ילדיהם באופן טוטאלי או בכלל אחראים על ההתפתחות האישיות של ילדיהם, כבר מזמן פינתה את מקומה לתיאוריות נרחבות ומקיפות יותר (האריס, 2005; פינקר, 2005; Rowe, 1994). תיאוריות אלו תופסות את ההתפתחות של אישיות הילד כמערכת מורכב של גורמים תורשתיים וסביבתיים, כאשר הסביבה החברתית הדומיננטית היא קבוצת השווים ולא המשפחה. במקרה של הנטייה המינית כנראה גם לקבוצת השווים אין השפעה רבה על ההתפתחות. חשוב בכל זאת לציין שבכל תחום של הידע הפסיכולוגי שלנו, המודל הפשטני ש"מטיל את כל האשמה על ההורים" מפנה את מקומו למודלים שנותנים כבוד לתורשה מצד אחד ולהתנהלות חברתית מצד שני. המיתוסים על "תפקידם המכריע של ההורים בעיצוב אישיותו של הילד", "שלש השנים הראשונות הקריטיות" וכו' הנם לא יותר ממיתוסים שיצרה הפסיכולוגיה המודרנית והם תרמו בעיקר לרגשות אשם ומצוקה אצל ההורים שהרגישו תמיד אשמים בכל בעיה ואצל הילדים שראו אף הם בהורים את ה"אחראים" לבעיותיהם - החל מגירושין, דרך אוטיזם ועד סכיזופרניה (האריס, 2005).

הטיפול הפסיכואנאליטי באנשים הומולסביים גבל פעמים רבות בהתעללות פסיכולוגית (Duberman, 1991). כתוצאה מזה איבדו רבים מהאנשים הומולסביים את האמון במקצועות הטיפוליים ובחרו שלא לפנות אליהם, גם אם סבלו מבעיות אחרות. גם כאן ראוי לציין שאי קשר בין שתי עובדות אינו אומר שכל אחת מהן אינה בעלת ערך בזכות עצמה. אצל הומולסביים רבים- כמו

והאקראי ביותר בדרך של גיוס הנבדקים (גויסו כל התאומים הזהים שהצליחו לאתר באוסטרליה ולאחר מכן נבדקה הנטייה המינית שלהם ושל אחיהם), מצא רמות התאמה נמוכות יותר - 20% התאמה בקרב הגברים ו-24% בקרב הנשים (Bailey, ; Dunne & Martin, 2000 Kirk et. al, 2000). יש לציין שעצם עובדת קיומם של שני תאומים זהים שאחד מהם הומוסקסואל והשני לא (דיסקורדנטיות גנטית) אינה בהכרח אומרת שהתכונה אינה גנטית או שאין לה קשר לגנטיקה (Turner, 1994, 1995), אך הצורך להסביר מדוע המתאם אינו עולה על 50% עדיין קיים ובהמשך נציין את מקורות ההסבר האפשריים.

התחום השני בו נעשה חיפוש הוא התחום של גנטיקה מולקולארית- ניסיון לאתר רצף גנטי ספציפי האחראי לנטייה מינית. גם בתחום זה קיימים ממצאים סותרים. צוות אחד של חוקרים אכן טען שיש קשר מובהק בין רצף גנטי על כרומוזום X (רצף הנקרא q28) לבין הנטייה המינית אצל גברים (Hamer et al, 1993), אך צוותים אחרים לא הצליחו לשחזר את הקשר הזה במחקרים שלהם (Rice et al, 1999). מחקר מאוחר יותר שנעשה על סמך התוצאות מהסריקה הכוללת של כל המאגר הגנטי, מצא אולי את הסיבה לאי ההתאמה הזו בין שתי קבוצות החוקרים. הוא גילה שלנטייה מינית אצל גברים, קשורים, ככל הנראה, 3 רצפים גנטיים שונים, כאשר אחד מהם הוא הרצף Xq28 ושני האחרים נמצאים על הכרומוזומות הסומאטיות (שאינן קשורות למין) (Mustanski et. al, 2005). מחקר נוסף גילה לאחרונה קשר בין כרומוזום X לנטייה המינית- שוב אצל גברים (Hamer et al, 1993).

בין אם הדבר נכון ובין אם נזכה לתגליות נוספות בעניין, כרגע ניתן לסכם את המצב של החקר הגנטי של הנטייה המינית בצורה הבאה:

1. הנטייה המינית מופיעה בבירור בתור דפוסים משפחתיים ובבירור יש לה בסיס גנטי.
2. הגנטיקה אחראית על לא יותר מ-50% מההבדלים בין האחים מבחינת הנטייה המינית.
3. הבסיס המולקולארי של הנטייה המינית אינו ברור כרגע די הצורך, אך ניתן להניח שיש לנטייה המינית של גברים קשר לכרומוזום X.
4. אין כרגע זיהוי של רצף גנטי כלשהו האחראי על הנטייה המינית אצל נשים.

האם מצב הידע הנוכחי מאפשר לנו להגיד כי הנטייה המינית היא גנטית? מבחינת ההגדרות המקובלות במחקר של הגנטיקה ההתנהגותית, התשובה היא חיובית. ברוב התכונות המוגדרות גנטיות, הגנטיקה אחראית על כ-50% מההבדלים בין האחים (Turkheimer, 2000 ; Plomin et. al, 2002; Bouchard & McGue, 2003). המתאם המדויק "תכונה אחת- גן אחד" אינו

היה ער לה) כי רבים מהאנשים ההומולסביים מרגישים מהילדות המוקדמת שלהם שונים מחבריהם ההטרוסקסואלים והדבר בא לידי ביטוי, בין השאר, בנטייתם לעיסוקים חריגים למגדר, עליהם הרחבנו לעיל. ברם, כל הראיות הללו היו אנקדוטיות באופיין ולא הספיקו בכדי להסיק מסקנה ברורה לגבי חלקה של התורשה בנטייה המינית.

באופן כללי, כאשר מדברים על מידת התורשה של תכונה מסוימת, חשוב להבהיר במה מדובר וכיצד מודדים את ההשפעה התורשתית. פעמים רבות נשמעת בתקשורת טענה כי תכונה X היא 50% (או אחוז אחר) גנטית. כדרכם של ביטויים תקשורתיים בתחום מדעי החברה, אף ביטוי זה אינו מדויק, תורשה נבדקת על ידי ניסיון של הפרדה בין התורשה והסביבה. הדרך הנפוצה ביותר לחקור את העניין היא לבדוק תאומים זהים שהופרדו בלידתם. לתאומים זהים יש גנטיקה זהה ב-100% ולכן, לכאורה, כל שוני שנוצר ביניהם הנו שוני שהסביבה ולא התורשה אחראית עליו¹¹. אם כן, נכון יותר לומר "הגנטיקה אחראית על Y% מההבדלים בין האחים" ולא ש"התכונה X היא Y% גנטית".

מחקרים מראים שהסיכוי שלהומוסקסואל יהיה אח הומוסקסואל הוא 22%, כאשר הסיכוי לכך שלהטרוסקסואל יהיה אח הומוסקסואל הוא 4% ושווה לסיכוי מקרי לפגוש הומוסקסואל באוכלוסייה הכללית (Pillard & Weinrich, 1986). כך גם לגבי הסיכוי של אחות לסבית (Bailey & Benishay, 1993).

מחקרים מוקדמים של תאומים זהים הראו התאמה (קונקורדנטיות) של 100% בין האחים ההומוסקסואלים, כלומר תמיד שניהם הומוסקסואלים (Kallman, 1952). מחקרים מאוחרים יותר גילו רמות התאמה הרבה יותר נמוכות, אך מצד שני הראו באופן מתמיד שההתאמה בקרב התאומים הזהים (שחולקים 100% של התורשה) גבוהה יותר מאשר בקרב תאומים אחאים (שחולקים ביניהם רק 50% מהתורשה). ממצא זה נכון לגבי הבנים (Bailey & Pillard, 1995) בהתאמה של 52% לתאומים הזהים ו-22% לתאומים האחאים ולגבי הבנות (Bailey 1993 et al), 48% התאמה בקרב התאומות הזהות ו-16% בקרב התאומות האחאיות. הנתונים הללו מראים בבירור על קשר גנטי של הנטייה המינית ושווים את ההסברים הסביבתיים (בניגוד לנתונים שסתם בודקים נוכחות של הומואים ולסביות בין הקרובים). אם קודם ניתן היה לומר שהסיבה לכך שאחים הם הומוסקסואלים היא טיפול דומה מצד ההורים, הרי שעכשיו הטענה הזו תצטרך להסביר מדוע השפעת ההורים על תאומים זהים גדולה יותר מאשר על תאומים אחאים. יחד עם זאת, נותרה במחקרים הללו בעיה של הטיות מדגם, כלומר דרך גיוס הנבדקים. כל החוקרים חיפשו קודם כל הומוסקסואלים ולאחר מכן שאלו האם יש להם אח תאום. לעומת זאת, מחקר שנעשה על מדגם של תאומים אוסטרליים, ושהיה הגדול ביותר מבחינת המדגם

11. אינני דן כרגע בסוגיה החשובה והמרתקת כשלעצמה, מדוע תאומים זהים שגדלו בסביבה זהה מפתחים תכונות אישיות שונות. להרחבה על כך ראו Harris, 2006.

10. ראיות אנקדוטיות מדברות למשל על כך שלמלחין הרוסי ההומוסקסואל צ'ייקובסקי היה אח- גם הוא הומוסקסואל ומלחין. לפילוסוף הגרמני לודוויג ויטגנשטיין, שהיה הומוסקסואל אף הוא, היו 4 אחים, כולם הומוסקסואלים עם נטיות אוברדניות.

מוטוריות, יכולות הפגנת אמפתיה, יכולות מיון וארגון וכן הלאה (Kimura, 1999; Baron Cohen, 2003; Sax, 2005) ולסיכום ראו פרק 18 בספרו של פינקר, 2005). המחקר הזה העשיר מאד את הידע בטבע האנושי ואף עזר להתגבר על ליקויים רבים שנוצרו בניסיון ליישם במערכות החינוך את התפיסות של ה"עיוורון המגדרי" (Sax, 2005).

להלן אנסה לסכם בקצרה את הידוע, נכון להיום, על היווצרות ההבדלים בין המינים (Baron Cohen, 2003). ההבדל הבסיסי ביותר בין גברים ונשים הוא הכרומוזום Y. אצל הגברים במבנה הכרומוזומלי XY בשונה מנשים בעלות המבנה XX. כשהתינוק מקבל מההורה את הכרומוזום Y הוא מתחיל להתפתח כנקבה, אך ברגע מסוים, מתחיל הכרומוזום Y למשוך אליו זרם חזק של הורמון טסטוסטרון שבהשפעתו מתרחשים שינויים. פתח איבר המין נסגר ומתחיל להתפתח פין. הנפח הכללי של הגוף ושל השרירים גדל. ההמיספרה הימנית של המוח מפסיקה להיות דומיננטית ובמקומה מתפתחת דומיננטיות של ההמיספרה השמאלית. את ההבדלים הרבים בתפקוד ההמיספרות, מסכם ברון כהן בתיאורו של המוח הנשי כ"אמפאטי" ושל המוח הגברי כ"ממייך". מובן שלא מדובר במוח של כל גבר או אישה, אלא רק בטיפוסים ובמוצעים שנמצאים יותר אצל כל אחד מהמינים. למוח ה"נשי" יותר יכולות אמפתיות, הבנה של שפת הגוף וקישורים המילוליים ותקשורתיים. למוח ה"גברי" יותר יכולות טכנולוגיות ואנאליטיות, כישרון רב יותר במילוי משימות הדורשות מוטוריקה וקואורדינציה (תיאום בין תנועות השרירים) ונטייה רבה יותר לאגרסיביות ולמין מזדמן. מנינו רק אחדים מן ההבדלים, אך הכיוון ברור ואף מקובל לחשוב שההבדלים הללו לא נוצרו באקראי, אלא במהלך של הברירה הטבעית האבולוציונית שנועדה להכשיר את הזכרים ואת הנקבות לתפקידים הביולוגיים שלהם. האם אמורה לתקשר עם התינוק לפני שהוא יודע לדבר, לכן מנגנון של קליטה טובה יותר של שפת הגוף מעניק לאישה יתרון אבולוציוני. לגבי הגבר, שתפקידו להיות המגן, יש יתרונות אבולוציוניים לגבר חזק, בעל קואורדינציה טובה ועם נטייה לאגרסיביות. כל הדברים הללו אינם תוצאה של הבניה חברתית, אלא של ה"הכשרה" אבולוציונית שלנו לחיים. לכן גם במהלך החיברות שלנו אנו מסגלים לעצמינו את התפקידים המבטיחים לנו באופן הטוב ביותר את השרידות הביולוגית שלנו.

הידיעה כי השינוי קורה ברחם בגלל פעילות הורמונאלית נתנה לכמה חוקרים את הרעיון שיתכן שהומולסביים פשוט סובלים מבעיה בכמות של הורמונים נשיים או גבריים. מחקר בנושא הראה כי אין הדבר כך ושהרמה ההורמונאלית של ההומולסביים אינה שונה מזו של הטרוסקסואלים (Meyer-Bahlburg, 1984). גם התיאוריה לפיה אמהות של הומוסקסואלים חוו טראומה

מופעי ברוב התכונות שמושפעות מצירופים שונים ומורכבים בין הגנים לבין עצמם ובין לבין הסביבה, כך שבהחלט ניתן לדבר על הנטייה המינית, לפחות בקרב גברים, כעל גנטית (על ההבדלים בנטייה המינית בין גברים לנשים ארחיב בהמשך). הנתונים שבידינו משאירים אותנו עם סימן שאלה גדול. אם הסביבה החברתית לא קשורה לנטייה המינית והגנטיקה מסבירה רק כ- 50% ממנה, מהיכן באים 50% הנותרים? עם השאלה הזו השאירו אותנו ביילי ועמיתיו במחקר שלהם (Bailey et al., 2000), שהוא הגדול והמייצג ביותר נכון להיום. אלא שאז החלו להופיע נתוני מחקר ששופכים אור על המקור האפשרי שמשלים את החלק הנותר של התמונה. עליהם נרחיב את הדיבור בפרק הבא.

מה בין גבר לאישה

היה בלואיס שילוב מוזר בין גבריות- יתר לנשיות, שהעיד בבירור על הומוסקסואליות דייויד לוויט, "טריטוריה", מתוך הקובץ "ריקוד משפחתי"

אחד הרעיונות שנבטו בתחילת המחקר המדעי על הנטייה המינית היה שהומולסביים הם "המין השלישי" או יצורים מיוחדים ש"ממוקמים" באמצע הרצף בין גברים לנשים. אחד ההוגים של הרעיון הזה היה מאגנוס הירשפלד, אותו כבר פגשנו קודם¹². מאז, נזנחו רעיונות אלו משתי סיבות עיקריות. הראשונה היא ההבנה שתפיסה של "המין השלישי" הופכת בעצם את ההומואים והלסביות לגברים ונשים "לא מלאים" או "לקויים" ואפילו מנציחה את הסטריאוטיפ של ההומו כ"גבר נשי" ושל הלסבית כ"אישה גברית". נגד הסטריאוטיפ הזה יצא כבר פרויד שציין, כפי שכבר נאמר, שרבים מה"אינוורטים" הנם בהחלט גבריים וללא כל סממן של התנהגות נשית, זאת בשונה מהטראנסקסואלים שחשים כ"גבר נעול בגוף של אישה" או "אישה נעולה בגוף של הגבר"¹³ (Bailey, 2003). הסיבה השניה והמשמעותית יותר היא שבאופנה האקדמית של שנות ה-60 וה-70 לא היה כלל מקום לדיון בהבדלים מהותיים בין גברים לנשים. מקובל היה לחשוב שכל ההבדלים הללו הנם תוצר של הסביבה החברתית, של ההבניה החברתית ושל החינוך בלבד, כך שחינוך "פתוח" מבחינה מגדרית, כלומר ניסיון לחנך בנים ובנות באמצעות אותם הצעצועים ואותן הנורמות, יוביל למיזוג מוחלט ולהיעלמות של ההבדלים בין המינים (Fausto-Sterling, 2000). במצב כזה לא ניתן היה לדבר אפילו על שני מינים ובטח שלא על מין שלישי.

הזמנים משתנים ובאמצע שנות ה-90 אנו עדים לגל חדש בחקר ההבדלים בין גברים לנשים. עלייתה של הביולוגיה האבולוציונית ערערה את הזרמים הפוסט מודרניים ואת הדקונסטרוקציה (על חלק מההשלכות של תפיסות הללו - בהמשך המאמר). המחקר המתקדם של המוח האנושי גילה הבדלים רבים באופני התפקוד של המוח הגברי והנשי, שכללו הבדלים בפונקציות קוגניטיביות,

לנשים נמשכים ונמשכו לנשים וכן ההיפך. מיעוטם של הטרוסקסואליים הם הומואים ולסביות, כלומר נמשכים לנשים אחרי שהפכו בעצמם לנשים או לגברים אחרי שהפכו לגברים בעצמם. מחקר בנושא זה עדיין אינו מבוסס די הצורך, אך יש לציין שאחידים רואים בכך עדות לקיומם של שני סוגים שונים בתוך אוכלוסיית הטראנסג'נדרים (Bailey, 2003)

12. הפרק הראשון בספרו של ליווי (Le Vey, 1996) מוקדש לפעילותו של הירשפלד, נקרא "הירשפלד והמין השלישי".

13. פעמים רבות קיים בלבול בין הומוסקסואל (הנמשך לבן מינו) לבין טראנסקסואל (הרוצה לשנות את איברי המין החיצוניים ואת המראה שלו כדי להתאים אותם לחוויה שלו כגבר או כאישה, שסותרת את המראה החיצוני שלו). חלקם של הטראנסקסואליים הנם הטרוסקסואלים, כלומר ה"גברים" שהפכו

אצל ההטרסקסואלים הוא פחות מאשר אצל ההומוסקסואלים (Bogaert and Hershberger, 1999)

- מזה זמן ידוע לחוקרים הבדל פיזיולוגי מובהק נוסף בין גברים לנשים - יחסי האורך בין אצבע לקמיצה (המכונה במחקר 2D:4D ratio) (Brown et al. 2002). מחקר הראה שיש הבדלים בנטייה המינית ביחסי האורך של האצבעות גם בקרב נשים וגם בקרב גברים (Rahman, 2005).
- נמצאו הבדלים מובהקים בנטייה מינית בדפוסים של התמצאות במרחב (Rahman, Anderson & Govier, 2005)
- מחקר מסכם גדול, בדק הבדלים שונים בין גברים ונשים הומוסקסואלים והטרסקסואלים. הנטייה המינית הייתה המנבא החזק ביותר (אף יותר מהמגדר!) של הבדלים בתחום של התמצאות בקו ישר, יכולות מילוליות, יכולות מיון וסיווג, חשיבה אנאלוגית וזיכרון מיקומו של האובייקט (Rahman, Wilson & Abrahams, 2004)
- הבדל נוסף ומוכר בין גברים לנשים הוא הבדל בין דפוסי האישי (גברים נוטים לאסרטיביות, מיון ותפיסה אנאליתית, נשים - לתקשורת, הכלה ותפיסה הוליסטית). להבדלים הללו יש משמעות מבחינת הביולוגיה האבולוציונית, כפי שהזכרנו בתחילת החלק הזה (Baron Cohen, 2003). שורה של מחקרים מראה שהומוסקסואלים מגלים דפוסי אישיות והעדפה מקצועית למקצועות ותחומי העניין הנחשבים ל"נשיים" כמו עיצוב אופנה, ריקוד מקצועי ומקצועות טיפוליים (Bailey & Ochsner, 1997) והלסביות - למקצועות ותחומי העניין הנחשבים "גבריים" כמו מחשבים וספורט מקצועי. מקובל לחשוב שההבדלים הללו הם תוצאה של מוח שעובר מסקולניזציה חלקית אצל הלסביות ופמיניזציה חלקית אצל ההומואים (Bailey, 2003; Lippa, 2002, 2005).
- מזה זמן נידונות במחקר האפידמיולוגי פתולוגיות אופייניות לאוכלוסיה ההומולסבית. אף אני נגעתי בנושא במאמר הקודם שלי (שביידל, 2005) והעליתי כמה הסברים אפשריים לתופעה. כאן ברצוני להסב את תשומת הלב לתופעה מעניינת. לגברים הומוסקסואלים אופייניות יותר ההפרעות הנחשבות נשיות, כגון חרדה ודיכאון וללסביות - הפרעות שמאפיינות גברים, כגון אלימות תוך זוגית והתמכרות לסמים ולאכזרהול (Bailey, 1999, 2003). בנוסף, גם באופי הביטוי של פתולוגיות התנהגויות אובדניות קיים הבדל בין גברים לנשים, כאשר גברים מתאבדים יותר בפועל ונשים מבצעות יותר ניסיונות התאבדות (Hawton, 2000). מחקר מראה שהומוסקסואלים אכן מבצעים יותר ניסיונות אובדניים, אך שיעור המתאבדים בפועל ביניהם אינו גדול מזה של האוכלוסייה הכללית. הדבר הוליד וויכוחים רבים בשאלה האם הומוסקסואלים ולסביות מהווים קבוצת סיכון מבחינת התנהגות אובדנית. ההנחה של דפוס התנהגות חריג מגדרית שמבוסס על הפעילות המוחית יכולה להסביר את העובדות הכביכול סותרות הללו בכך שהומוסקסואלים מבצעים יותר ניסיונות התאבדות (בדומה לנשים), אך פחות מתים כתוצאה מהניסיונות האלה (Bailey, 2003).
- בשנת 2005 פרסמו שני צוותי מחקר, באופן בלתי תלוי, ממצאים שנוגעים ישירות לעניין של המשכיה המינית (Savic, Berglund & Lindstrom, 2005 ; Martins et al, 2005

במהלך ההיריון ששיבשה את הפעילות ההורמונאלית שלהן (Dörner et al., 1980; Dörner et al, 1983). לא מצאה אישור במחקר (Schmidt and Clement, 1990; Bailey, Wierman & Parks, 1991). הניסיון לבסס את הנטייה המינית על ההשפעה ההורמונאלית הוזנח עד שסיימון ליווי (LeVay 1991), פרסם מחקר שבו הוא נטען לראשונה להבדל בנוירופיזיולוגיה של המוח בין הומואים לסטרייטים. החלק במוח שנקרא "היפותלאמוס" אחראי, בין השאר, על וויסות הפעילות המינית. בהיפותלאמוס ישנם 4 גרעינים (INAH1, INAH2, INAH3, INAH4) כאשר גודלו של אחד מהם (INAH3) כפול אצל גברים מאשר אצל נשים. ליווי מצא בניתוח לאחר המוות של הומוסקסואלים שמתו מאיידס, כי הגרעין INAH3 שלהם הנו כמחצית מהגודל ה"גברי" שלו וקרוב הרבה יותר בגודלו לגרעין הנשי. הדבר עורר מהומה רבה וביקורת בקהילה המדעית (Byne, 1994; Byne, 1997) וצוות מחקר ששחזר את הנתונים של ליווי מצא הבדלים פחות מובהקים בגודל הגרעין בין הומואים לסטרייטים (Byne et al, 2001). הדבר נתן לחוקרים את הרעיון כי ההבדלים בין הומואים לסטרייטים נוצרים בשלב העוברי, כאשר מוחם של הומוסקסואלים מקבל קצת פחות טסטוסטרון (ומוחן של הלסביות קצת יותר). אם הדבר נכון, הוא אמור לבוא לידי ביטוי ביכולות קוגניטיביות שונות, ואכן שורה של מחקרים מהשנים האחרונות נמצאו הבדלים בתפקודים קוגניטיביים בין הומוסקסואלים להטרסקסואלים בתחומים שונים (Rahman & Wilson, 2005).

- במשימות של קואורדינציה ויזואלית - מוטורית, גברים הומוסקסואלים קרובים יותר לנשים הטרסקסואליות (Rahman & Wilson, 2003)
- הבדלים בנטייה המינית בזיכרון מיקומו של האובייקט התגלו בגברים, אך לא בנשים (Rahman, Wilson, & Abrahams, 2003a)
- הבדלים מובהקים ביכולות מילוליות לפי הנטייה המינית התגלו אצל הגברים ואצל הנשים (Rahman, Abrahams, & Wilson, 2003b)
- גם אצל הומואים וגם אצל לסביות ישנם הבדלים מובהקים במחזורי שינה וערות לעומת הטרסקסואלים (Rahman & Silber, 2000)
- גברים הומוסקסואלים נוטים להראות יותר אמפאית לזולת, בדומה לנשים הטרסקסואליות (Salais & Fischer, 1995), אך לא יותר התנהגות חברתית מועילה (פרו סוציאלית) בפועל (Bobrow & Bailey, 2001)
- מחקר הראה הבדלים בנטייה מינית אצל גברים ואצל נשים בתגובה פיזיולוגית של מצמוץ לאחר רעש חזק (Rahman, Kumari, & Wilson, 2003c) והבדל מובהק בנטייה מינית אצל נשים בתגובה לגירויים אקוסטיים אחרים (McFadden, 2002). הממצא המעניין הוא, שבקרב נשים לסביות דפוסי השמיעה היו קרובים יותר לדפוסים של גברים מאשר לאלו של נשים, אך בקרב גברים הומוסקסואלים, דפוסי השמיעה היו גבריים יותר מאלו של גברים הטרסקסואלים.
- בדומה לכך נמצאו הבדלים בגודל של איבר המין בין גברים לפי הנטייה המינית, כאשר אורכו הממוצע של איבר המין

בשלב הזה אנו כבר יודעים מספיק כדי לנסות לחבר את חלקי הפאזל השונים ביחד ולעקוב אחר השלבים העיקריים בגיבוש הנטייה המינית. אפשר לומר שהמשקל היחסי של גורמים מהסביבה החברתית ומהמשפחה הוא זניח ככל הנראה ושהמשקל היחסי של הגנטיקה להיווצרות הנטייה ההומוסקסואלית קיים באופן מובהק, אך בדומה לתכונות גנטיות אחרות אינו עולה על 50%. ייתכן גם שהרצפים הגנטיים האחראים על היווצרותה של הנטייה המינית אינם יוצרים אותה ישירות, אלא משפיעים באופן עקיף על הפרשה הורמונאלית ברחם האם בתקופת ההיריון. כתוצאה מזה ייתכן שמוחם של אחוז מסוים של עוברים זכרים עובר פמיניזציה חלקית (וכתוצאה מכך נעשה דומה יותר למוח של אישה) ומוחן של חלק מהנקבות עובר מסקוליניזציה חלקית (ונעשה דומה יותר למוחו של הגבר). הדבר מסביר גם את הדפוסים האוניברסליים של החריגה המגדרית בילדות ואת העובדה שהטיפול בדפוסים הללו אינו מצליח לשנות את הנטייה המינית. כמו כן זה מספק לנו הסבר למאפיינים מובהקים נוספים של האוכלוסייה ההומולסבית, כגון העדפות של תחומי תעסוקה החריגים למגדר, התפתחות של תופעות פתולוגיות חריגות למגדר וקיומן של תגובות קוגניטיביות ומוטוריות החריגות אף הן למגדר. כל זה מסביר גם את יציבותה היחסית של הנטייה המינית במהלך החיים ועמידותה הן בפני הלחץ החברתי של קונפורמיות הטרוסקסואלית והן בפני הטיפולים השונים, התנהגותיים ואנאליטיים, שנועדו לשנות אותה.

מן הראוי לשלב כאן אזהרה. אני מזהיר את הקורא לא להסיק בשום אופן כי הומואים הם "גברים נשים" ולסביות הן "נשים גבריות". גברים הומוסקסואלים מגלים, לצד דפוסי התנהגות חריגים למגדר, מגוון גדול של דפוסים האופייניים למגדר הגברי ואפילו דפוסים מוקצנים, כגון הדגשת יתר של המראה החיצוני, נטייה לקיום יחסי מין ללא זיקה רגשית ובעיות שמיעה (Bailey, 2003; McFadden, 2002). גם נשים לסביות נוטות לגלות דפוסי זוגיות ורומנטיקה האופייניות לנשים, כמו מחויבות למערכת זוגית ומונוגמיה, קשר לילדים ודגש על המרכיב האישי בקשר הרומנטי (Solomon, Rothblum, & Balsam, 2004; Solomon, 2005). יותר נכון להגיד שהמבנה הניורופיזיולוגי הייחודי של ה"מוח ההומואי" או ה"מוח הלסבי" משלב דפוסים אופייניים למגדר (לעיתים באופן קיצוני) עם הדפוסים האופייניים למגדר השני, מה שעושה את הנטייה ההומולסבית למעניינת כל כך למחקר המגדרי ומושך את תשומת ליבם של סופרים כמו דייוויד לוויט שאת דבריו הבאתי בפתיחה לחלק הזה של המאמר. זה גם מה שגרם למגנוס הירשפלד, לפני כמעט מאה שנים, להגדיר את ההומואים והלסביות כ"מין שלישי". בטרם אעבור לדיון בממצאים החריגים ויוצאי הדופן בתחום, אתעכב על תיאוריה אחת חשובה שמנסה לשלב את ההסבר הביולוגי עם ההסברים הסביבתיים.

ניסיון לשילוב - תיאורית "אקזוטי הופך לארוטי"

הניסיון העדכני ביותר לשלב את הידע הביולוגי בנושא הנטייה המינית עם התפיסה הסביבתית הוא הניסיון של החוקר דאריל בם מאוניברסיטת קורנל (Bem, 1996; Bem 2000). בם ביקר את התיאוריות הביולוגיות משום שלדעתו הן מציגות מתאמים ולא מערכת סיבתית ברורה (כך למשל, לא מוכח הקשר בין הבדל

העובדות הידועות על המשיכה המינית באופן כללי היא שלריח יש השפעה רבה מאד אצל כל היונקים ואף אצל בני האדם (Savic et al, 2001). אפילו תינוקות יודעים להבחין בין ריחות של אנשים שונים (Porter & Winberg, 1999). תכונה זו משמשת, בין השאר, בכדי למנוע גילוי עריות על ידי זיהוי ודחייה מריח של בני המשפחה הקרובים (תגובה הידועה בשם תסמונת ווסטרמארק) (Weisfeld et al, 2003). מחקר שביצעו שני צוותים, גילה שגברים הומוסקסואלים נוטים להעדיף את הריחות האופייניים לגברים ונשים לסביות- ריחות של נשים, כאשר גם אזורים במוח שלהם שאחראים על העוררות המינית מופעלים בתגובה לריח של המין שלהם ולא של המין השני.

• מפתח נוסף להבנה של הנטייה המינית הגברית מצוי ככל הנראה בסדר הלידה של האחים. סדרה של מחקרים בנושא הוכיחה זאת פעם אחר פעם כאשר בקרב האחים הצעירים יש יותר הומוסקסואלים וכל אח מגדיל את הסבירות שהבא אחריו יהיה הומוסקסואל בכ-33%. המחקרים הללו נעשו על מדגמים שונים של אוכלוסיות, במקומות שונים ובזמנים שונים והממצא חזר על עצמו (Blanchard, 1997). מחקר עדכני ביותר בנושא (Bogaert, 2006) אף גילה שההשפעה על הנטייה המינית קיימת רק מצד אחים ביולוגיים ולא מצד אחים מאומצים או חורגים. הנטייה המינית הנשית, לעומת זאת, לא הייתה קשורה כלל לסדר הלידה- דבר שמאשר כי מדובר בהשפעה בתקופת ההיריון ולא בהשפעה המאוחרת יותר, דוגמת היחסים בין האחים. (Bogaert, 1997). נראה מן המחקר שכשליש מכלל הגברים הומוסקסואלים חבים את נטייתם המינית לסדר הלידה ביניהם (Blanchard & Bogaert, 2004; Cantor et al., 2002). יתרה מזאת, העניין לא קשור כלל להשפעה פסיכולוגית מצד האחים הבוגרים ולא לקשרים שיש לילד עם האימא. סדר הלידה מעלה רק את הסבירות להתפתחות של הנטייה המינית בפועל, אך לא את הסבירות להתנהגות הומוסקסואלית (Bogaert, 2003). הסיבה לכך נעוצה אף היא, ככל הנראה, בתקופת ההיריון. העובר ברחם האם כמובן אינו יכול "לזכור" כמה אחים גדולים היו לפניו ברחם, אך קיים בגופה של האם מנגנון אחר ש"זוכר" את זה. זוהי מערכת החיסון, שתפקידה בהגדרה "לזכור" חדירות של גופים זרים בעבר ולמנוע אותם שוב. סביר מאד שכניסה של הורמונים זכריים שהעובר הזכר נושא יכולה לעורר אצל האם תגובה של נוגדנים חיסוניים שמורידה את זרימת ההורמונים ה"גבריים" - טסטוסטרון-לעובר והופכת אותו ל"נקבי" באופן חלקי. תופעה זו עלולה להתגבר עם הגיל ויש בה דמיון רב לתופעה ידועה אחרת- תגובה של נוגדנים אצל אימא שקבוצת הדם שלה היא Rh לעובר בעל קבוצת הדם +Rh (Blanchard et. al, 2000). בכל היריון נוסף הדבר מצטבר ומחריף, עד שלעיתים יש צורך בעירוי דם לעובר. מחקרים אלו מסבירים שתי נקודות שכבר ראינו - את הקושי של החוקרים לאתר את ה"גן" האחראי לנטייה המינית ואת הרושם שהנטייה המינית עוברת לבן מצד האם. אם הגוף של האם הוא זה שמגיב להורמונים של התינוק, ייתכן שאת השוני הגנטי צריך לחפש לא אצל ההומוסקסואלים עצמם, אלא אצל האימהות שלהם, כאשר מושא החיפוש הוא הגן שאחראי על הפרשת הנוגדנים.

שיודעת לעשות זאת. הבן קרוב לוודאי לא יהיה מקובל חברתית לעומת הבת שתהיה, ככל הנראה, מנהיגה בחברה). כך שלפחות אצל הבנות לא ייווצר ככל הנראה ניכור כלפי קבוצת השווים מאותו המין וגם לא תחושת האקזוטיות. יישום התיאוריה של כג'י בנינים סובל גם כן מליקויים. לא כל הבנים שמתגלים כהומוסקסואלים בעתיד אכן מתנהגים באופן חריג למגדר בילדות ובנוסף, חלק מהבנים שמתפתחים לאחר מכן כהומוסקסואלים מתנהגים באופן חריג למגדר וחשים ניכור כלפי קבוצת השווים. העניין מסתבך עוד יותר מכיוון שהבנים שחשים חריגים למגדר בילדות מתמודדים עם זה באופנים מאד שונים, חלקם אכן מצטרפים לקבוצת השווים של המין השני וחלקם מעדיפים עיסוקים נייטראליים מגדרית (כגון קריאה) ויוצאים מנוכרים הן לקבוצת השווים של המין שלהם והן לזו של המין השני. בכל מקרה, איש אינו מתפתח אסקסואלי, אלא רובם מגיעים לנטייה מינית מגובשת- הומוסקסואלית ברוב המקרים והומוסקסואלית במיעוט המקרים. בעיה נוספת היא שחלק מן הבנים עושים כל מאמץ להתגבר על החריגות שלהם ולהשתייך לקבוצת השווים של בני מינם. הם מנסים להתגבר בכוח על ההעדפות הטבעיות שלהם ולשחק כדורגל או להשתתף בקטטות. לחילופין, הם מנסים לקבל הערכה בקבוצת השווים באופנים שונים (למשל להיות "הליצן של הקבוצה"), זה שיודע את החוקים בצורה הטובה ביותר, "החכם של הקבוצה" וכו'). גם פה לא מתפתח ניכור אקזוטי כלפי קבוצת השווים, אך הנטייה ההומוסקסואלית בהחלט כן מתפתחת במקרים רבים. ולבסוף- עצם ההגדרה של כג'י בחריגות המגדרית היא בעייתית מעט בשל כך שהוא מתייחס למקבץ מאד מצומצם של תכונות המגדירות מגדר- בעיקר להעדפות בתחום של משחקים ושל לבוש. תכונות אחרות הראו מתאם גבוה יותר עם התפתחות מאוחרת של הנטייה ההומולסבית, כגון העדפת עיסוקים (Lippa, 2005). ניתן לסכם כי תרומתו של כג'י יכולה להיות מעניינת מבחינה תיאורטית, אך הבסיס המחקרי שלה הוא מצומצם מאד, נתון לפרשנויות חלופיות ואינו מתיישב עם ממצאים שונים בתחום הנטייה המינית. אי לכך, ראוי שנחכה לאישור מחקרי נוסף לתיאוריה של כג'י.

מכל הנתונים שהבאנו ניתן להבין, לכאורה, כי הנטייה המינית היא מולדת ואין בה שינויים משמעותיים לאחר גיל ההתבגרות- דבר שמתיישב היטב עם ההסבר המהותני של הנטייה המינית. אמנם מקובל לראות את ההבחנה הזו כנכונה, ברם, גם בכלל זה קיים 'יוצאים מן הכלל'. בחלק הבא נעייין בשלושה מיוצאי הדופן הנפוצים ביותר. פעמים רבות מקובל להשתמש ביוצאי הדופן הללו על מנת לבקר את התפיסה המהותנית של הנטייה המינית. נראה שקיומם אינו סותר בהכרח את התפיסה המהותנית ביחס לנטייה המינית. השלושה הם: הנטייה המינית של המתבגרים, הנטייה המינית של הנשים והביסקסואליות.

מקרי גבול

טלטלות ההתבגרות- נוער
מקרה הגבול הראשון מבחינת הנטייה המינית בו אדון הוא הזהות המינית של בני הנוער והמתבגרים. ידוע שגיל התבגרות כרוך מבחינה התפתחותית בעיקר בגיבוש הזהות, כולל הזהות המינית (Erikson, 1959). התודעה של טרם הזהות מבולבלת אצל אנשים רבים, באופן טבעי וחלק מהמחקרים בעבר אכן הראו תנודות

באזור ספציפי במוח אצל הומוסקסואלים והטרנסקסואלים לבין נטייתם המינית). כג'י טען שראוי לגבש תיאוריה שתסביר לא רק את קיומה של ההומוסקסואליות, אלא גם את קיומה של ההטרנסקסואליות. בעקבות דעתו זו ועל סמך הנתונים העדכניים אודות הנטייה המינית, פיתח כג'י תיאוריה בשם "אקזוטי הופך אירוטי" (Exotic Becomes Erotic) או בקיצור EBE. לדעתו של כג'י, הנטייה המינית מתפתחת באופן הבא:

- בשלב הראשון, קיימת השפעה גנטית או הורמונאלית מולדת, אך לא על הנטייה המינית עצמה, אלא על מזג של הילד (אגרסיביות, פעלתנות וכו').
- כתוצאה מזה ילד נוטה יותר לעיסוקים מסוימים ופחות לאחרים. למשל בן מעדיף משחקים יותר אלימים ובת מעדיפה עיסוקים שקטים וחברתיים יותר.
- עקב כך, רוב הבנים נוטים לפעילות מסוג מסוים ורוב הבנות- לפעילות מסוג אחר ומתחברים לקבוצות השווים של בני אותו מין.
- לעומת זאת, מיעוט של בנים ומיעוט של בנות נוטה (עקב ההבדלים במזג) לעיסוקים שאינם אופייניים למגדר- וכפי שכבר ראינו, רבים מן המבוגרים ההומוסקסואלים התנהגו בילדותם באופן שאינו אופייני למגדר. כתוצאה מכך, בתור ילדים, הם לרוב ישחקו ויהיו בחברתם של בני המין השני ולא של המין שלהם.
- כתוצאה מזה המגדר שלהם הופך עבור הילדים הללו לבלתי מוכר-לאקזוטי.
- עם בוא הבגרות, משיכה אל הבלתי מוכר הופכת למשיכה מינית- וכך אקזוטי הופך לאירוטי.

לאן התיאוריה של כג'י לוקחת אותנו מבחינת הידע לגבי הנטייה המינית? מצד אחד, נראה כאילו שהיא חוזרת ומשלבת בדיון את הגורם הסביבתי ובכך כאילו "מגמישה" את רמת ה"מהותנות" של הנטייה המינית. ברם, כשבוחנו את התיאוריה לעומק רואים שאין זה כך ואף כג'י עצמו דאג לציין זאת במאמר נפרד (Bem, 2000). כג'י חושב שהתיאוריה שלו מסמנת בסך הכול מהלך דטרמיניסטי נתון מראש, כאשר השוני בינה לבין התיאוריה הביולוגית הרגילה של הנטייה המינית הוא פשוט בכך שבכך משלב עוד גורם במשוואה הדטרמיניסטית. באותה מידה התנגד כג'י לניסיון לטעון כי התיאוריה שלו עלולה לשמש לדיכוי של אנשים הומוסלביים או לעודד חזרה לטיפול ההמרה האלימים. כג'י הדגיש שהוא לא טען שאפשר לתקן את החריגות המגדרית בילדות וגם לא שניסיון כזה ימנע את התפתחות הנטייה ההומוסלבית בהמשך.

חוקרים אחרים העלו ביקורות על כג'י מכמה כיוונים שונים (Peplau et al., 1998). לדעתם ישנם כמה כשלים עובדתיים בתיאוריה של כג'י. התיאוריה בנויה על הקשר בין החריגות המגדרית בילדות והניכור שמופיע כתוצאה ממנה ובין הנטייה ההומוסלבית. אבל הקשר הזה לא תמיד מופיע. קודם כל, הוא בדרך כלל לא מופיע אצל בנות, כיוון שבקרב בנות- בשונה מהבנים- ההתנהגות שחריגה למגדר גורמת דווקא לעליית בסטטוס שלה בתוך קבוצת השווים, בשונה מהבן שאצלו התנהגות כזו גורמת לירידה בסטטוס בקבוצת השווים (חישבו על היחס כלפי הבן שאינו יודע לטפס על העצים מול היחס לבת

זמן צעירים שמתלבטים בזהותם נוטים לגבש זהות עצמית הומולסבית. יתרה מזאת, רוב הצעירים שבשלב מסוים מזהים את עצמם כביסקסואלים, נוטים בשלב המאוחר יותר לראות את עצמם כהומולסביים והדבר נכון לגבי בנים ובנות. ייתכן שזהו גם ההסבר לאי ההתאמה עם הממצאים של המחקרים הקודמים, בהם רבים מהאנשים שהיו מעורבים בהתנהגות הומולסבית נטו שלא לזהות את עצמם כהומולסביים (Laumann et al., 1994). הסובלנות החברתית הרבה שהתפתחה במהלך 12 השנים שבין מחקר למחקר ייתכן וגרמה להומולסביים רבים יותר שלא להסתיר את זהותם ולפעול לפיתוח של זהות מגובשת. המחקר הראה שהשינויים בהגדרה העצמית נבעו לרוב לא מהשינוי ברגשות ובמשיכה עצמה, אלא מהימצאות בשלבים השונים במהלך גיבוש הזהות ההומולסבית. המעניין ביותר הוא שבניגוד לחלק מהמחקרים הקודמים, המחקר הנוכחי, שכלל כאמור גם בנים וגם בנות, הראה אצל שני המינים יציבות גדולה יחסית בהגדרה העצמית של הזהות המינית ולא נראה במחקר גמישות גדולה יותר בזהות המינית הנשית או הביסקסואליות נשית. נתון זה כן מתיישב עם מחקר אורך אחר (Narring, Stronski- & Huwiler & Michaud, 2003) שנעשה על מדגם של מתבגרים בשווייץ. על סמך המחקר הזה בהחלט ניתן להסיק שהבלבול בנטייה בגיל ההתבגרות אינו "שלב שיש לכולם", אלא לרוב שלב של גיבוש הזהות האישית ההומולסבית והקבלה העצמית. כמובן, אסור לעשות הכללות ויש לדון בכל מקרה לגופו, כפי שכבר אמרנו. ישנה עליה מסוימת בכמות האנשים, במיוחד המתבגרים, שמתנסים במגע מיני הומולסבי בגיל מסוים מתוך סקרנות (Butler, 2000). אצל חלקם הדבר גורם למבוכה ותהיות בקשר לזהותם ודווקא במקרים כאלה חשובה ההבנה של המרכיבים השונים של הזהות המינית (Savin-Williams, 2006). מבין שלושת המרכיבים של הזהות המינית שהם הפעילות המינית, ההגדרה העצמית והמשיכה הפיזית והרגשית, האחרון הוא דומיננטי בהגדרת הזהות העצמית. כמובן, אף במרכיב הזה ייתכנו אי התאמות בין הממד הפיזי והרגשי של המשיכה ואת אי ההתאמות ראוי לברר עם איש מקצוע מתאים ומוכשר לכך. מה שחשוב לעניינינו הוא שהתנודות בנטייה המינית של המתבגרים אינם בהכרח מבטאים שינוי בנטייה עצמה, אלא תנודות בהגדרה עצמית הנובעות מסיבות סביבתיות שונות. הממצאים של המחקר לעיל גם נוגעים לשני הנושאים הנוספים שחשוב לדון בהם כ"מקרי הגבול" של הנטייה המינית-ביסקסואליות והנטייה המינית של הנשים.

ביסקסואליות

כמעט כל דיון בשאלת הזהות המינית מעלה באופן בלתי נמנע את השאלה "ומה עם אלה שהם באמצע?" שחשים משיכה לשני הכיוונים? אולי כולנו בעצם כאלה? או למצער כל אחד יכול לגלות אצלו את ה"צד השני"? הנושא של הביסקסואליות

משמעותיות בנטייה המינית בגילאי ההתבגרות (Laumann et al., 1994; Dikson, Paul, & Herbison, 2003) הדבר מוביל אנשים רבים לפקפק בתוקף הכללי של הזהות המינית ומוביל פעמים רבות למשפטים כמו "זה שלב שכולם עוברים", "זה יעבור לך גם", "זו רק אופנה מודרנית" וכו'. על פניו נראה כי אכן יש פער גדול בין אנשים שחווים במהלך חייהם התנסות הומוסקסואלית כלשהי לבין אלו המגדירים את עצמם בסופו של דבר כבעלי זהות הומולסבית¹⁴ (Butler, 2000). חשוב להבין את הרקע לתופעה הזו ואת ההשלכות שלה על הדיון במושג הזהות המינית ולשם כך להשתמש במחקרי אורך שבודקים את מושג הזהות המינית לאורך תקופת זמן בחייהם של אנשים. לאחרונה התפרסם מחקר מקיף כזה (Rosario et al., 2006) וכאן אתבסס בעיקר על מימצאיו. לשם הבנת הלבטים של המתבגרים ההומולסביים, נחוץ להבין בראש ובראשונה את האווירה בה הם גדלים ומתפתחים. זו אווירה ששונה באופן מהותי מזו שבה מתפתחים מתבגרים אחרים, כולל המתבגרים השייכים לקבוצות המיעוט האתניות והדתיות באוכלוסייה. רוב המתבגרים עוברים את תהליכי החיברות (סוציאליזציה) המתאימים לזהות שלהם על ידי הזדהות עם ההורים וחבריהם בני גילם. מתבגר הומולסבי, לעומתם, תופס את עצמו במצב שבו הדרישה החברתית היא בכיוון אחד אך הרגשות שלו מראים על משהו אחר ושונה. יתרה מזאת, הרבה לפני שהוא הבין את טיבה וטבעה של הרגשת השונות שלו, הוא קולט מהסביבה שמדובר במשהו לא מקובל, חריג, שלילי ומתויג. לרוב, הנער קולט את העניין לראשונה במהלך תהליך ההתבגרות, כאשר הצורך בהשתייכות לקבוצת השווים והתאמה לנורמה המקובלת הנה חזקה במיוחד. הצהרה על הזהות החריגה מול החברים, פעמים רבות היא רעיון גרוע-כפי שכבר אמרתי במאמר קודם (שביידל, 2005). הקושי נעשה גדול יותר בקרב המתבגרים ההומולסביים המשתייכים לקבוצות המיעוט האתניות או הדתיות, בהם מתלווה לסטיגמה כלפי ההומולסביים עוינות עדתית או תפיסות דתיות. אי הנגישות של מסגרות תמיכה עבורם מקשה במיוחד על צעירים אלו בקבלת זהותם (Rosario, Schrimshaw, & Hunter, 2004). במצב כזה, אין פלא שצעירים רבים חשים בלבול ומבוכה כשהותם מתחילה "לאותת" להם ומתבלבלים בין ההיבטים ההתנהגותיים של הנטייה המינית (עוד לא שכבתי אף פעם עם גבר- אז אני לא הומו), היבטים רגשיים (אני נמשך לבנות, אבל בעיקר רגשית ולא פיזית), והקונגטיביים (אני חושב שזה נכון להיות עם בת- אז אני לא הומו).

אדם נמשך, באופן טבעי, להפחית את הסתירה בין ההתנהגות, ההרגשות והמחשבות. התחושה של מבוכה פנימית ואי הנוחות המתלווה אליה מובילה רבים לגיבוש של זהות מינית עם ביטויים מחשבתיים והתנהגותיים תואמים¹⁵ (Higgins, 2002). לכן מחקר האורך של רוסאריו ועמיתיה, באמת מצא שלאורך

שחית רואה לפעמים באנשים הללו "משועממים" ש"סתם מחפשים משהו שונה", מבלי להבין את העומק ואת הקושי בתהליך שהם חווים מול המשפחות שלהם. לעניין זה מומלץ לעיין בהיחס בין אבות גייז לילדיהם מאת רן לוי. <http://www.hebpsy.net/articles.eps?id=434>

14. יורם יובל בספרו (2004, עמ' 188-190) מביא מקרה של אדם שהיה מכור למין הטרנסקסואלי, אך חווה בגיל ההתבגרות מגע אינטימי מהנה מאוד עם שני המינים. דבר שהוביל אותו לתהות על זהותו המינית האמיתית.
15. כך למשל אצל הומולסביים נשואים שיוצאים מהארון, אפילו בגיל מבוגר, כדי לחוות תחושה של קונסיסטנטיות בין החלקים השונים של זהותם. פרשנות

של אלו המגדירים את עצמם כביסקסואלים הנם שונים מאלו של ההטרסקסואלים וזהים למעשה לאלו של ההומוסקסואלים (Lippa, 2005). בהקשר זה מעניין לציין שגם משיכה מינית מוגברת מגבירה אצל הגברים משיכה רק למין השני או למין שלהם, תלוי בנטייתם הכללית, אך לא לשני המינים יחד (Lippa, 2006).

מחקרו של ביילי גרר אחריו גל של פרסומים עיתונאיים שהמסר העיקרי שלהם היה ש"ביילי הוכיח שאין גברים ביסקסואלים" או ש"כל הביסקסואלים הם שקרנים". כמובן שביילי לא טען דבר כזה, טענתו היתה שהמונח "ביסקסואל" לא כולל ככל הנראה דפוס של עוררות מינית, בניגוד למונחים "הטרסקסואל" ו"הומוסקסואל" שכוללים את המרכיב הזה. מחקרו לפחות מסמן כיוון של תשובה על שאלה חשובה ומעניינת אחרת- מדוע חלק מן הגברים מגדירים את עצמם כביסקסואלים, למרות שהם נמשכים בעיקר למין שלהם או למין השני. הנתון שהתגלה במחקרו של ביילי - בניגוד למחקרים הקודמים - הוא שגם גברים הטרסקסואלים וגם גברים הומוסקסואלים מגלים ברובם עוררות מינית מינימאלית גם ביחס לאובייקט המיני שלא כרוך במשיכה הדומיננטית שלהם - הטרסקסואלים חשים עוררות מסוימת כלפי המין שלהם והומוסקסואלים - כלפי המין השני. מדובר בעוררות חלשה ונמוכה ביחס לעוררות הדומיננטית העיקרית, מה שמסביר בין השאר, את העובדה שלאורך זמן אנשים נוטים לאמץ זהות הומוסקסואלית או הטרסקסואלית, בכדי לארגן את מרכיבי הזהות שלהם באופן מסודר וקונסיסטנטי. התופעה של קיטוב בזהות המינית של הגברים נמצאת בהתאמה ברורה עם מה שידוע באופן כללי על דפוסי ההתנהגות המינית הגברית ודפוסי העוררות המינית בקרב גברים. להלן ארחיב יותר על ההבדלים הללו בין המגדרים, בכדי להסביר את המצב לגבי "מקרה הגבול" השלישי מבחינת הזהות המינית- הנטייה המינית של נשים וביסקסואליות נשית.

את ואני- הבדלים בין המינים והמשיכה המינית של נשים.
כפי שכבר ציינו, חקר ההבדלים בין גברים לנשים היה מחוץ לגבול המחקר המדעי הלגיטימי במשך תקופה ארוכה בעקבות התיאוריות ההתנהגותיות, ולאחר מכן התיאוריות הפוסטמודרניות, שהשתלטו על האקדמיה וגילו התנגדות עקרונית לכל חקר של מהויות, בפרט לחקר של ההבדלים בין המינים. בשנים האחרונות המצב משתנה וכיום קיים גוף נכבד של ידע מחקרי בנושא של הבדלי מגדר מובנים בין גברים לנשים בתחומים פסיכולוגיים רבים. כאן אתמקד, לצורך העניין, בארבעת ההבדלים העיקריים בין מיניות גברית לזו הנשית (Peplau, 2003):

1. גברים מראים יותר עניין במין מאשר נשים. הם מפנטזים מינית יותר מנשים, מגלים עניין רב יותר בגירוי המיני החיצוני ומשקיעים יותר כסף בצריכה של מוצרי מין ופורנו. גברים גם מאוננים לעיתים קרובות יותר וזקוקים למספר רב יותר של פרטנרים למין מאשר נשים. ההבדלים הללו הם אוניברסאליים ומשותפים לכל התרבויות המוכרות לנו בכל

היה שנוי במחלוקת משחרר הסקסולוגיה המודרנית ורק בשנים האחרונות מתחיל להתפתח מחקר ממשי בנושא שמאפשר לדון בתופעה ולתאר אותה. נכון שכרגע אנו עדיין רחוקים מתשובות מוחלטות בנושא, אך גם החומר המצוי בידינו מאפשר כיווני מחשבה פוריים. בהמשך אציג את הידוע כיום על התופעה הנקראת ביסקסואליות ועל הזיקה בינה ובין הבדלי המגדר.

רבים מן המחקרים שבדקו את התפלגות הנטייה המינית באוכלוסיה הגיעו למסקנה שיש רוב הטרסקסואלי, מיעוט הומוסקסואלי (4-5%) ומיעוט קטן מאד של ביסקסואלים (Diamond, 1993). אנשים רבים היו מעורבים בשלב זה או אחר של חייהם במגע מיני עם בני המין שלהם בגלל מגוון סיבות חברתיות, ביניהן העדר הגישה למין השני (שקיים בבתי כלא, פנימיות ומחנות צבאיים), סטיגמה חברתית כלפי מי שמעורב בהתנהגות ההומוסקסואלית או עיסוק בזנות מתוך מצוקה כלכלית¹⁶ (Gagnon, Greenblat & Kimmel, 1999). למעשה, רוב הגברים ההומוסקסואלים התנסו בשלב מסוים במגע מיני הטרסקסואלי מסיבות הקשורות בעיקר ללחץ חברתי (Bell et al., 1981). הגדרה עצמית כביסקסואל יכולה לשמש כהגדרת ביניים בדרך לאימוץ של הזהות ההומולסבית, כפי שראינו במחקר לגבי התפתחות הזהות המינית של המתבגרים. גם מחקרים אחרים מראים שכ-40% מהגברים ההומוסקסואלים אימצו בשלב מסוים הגדרה עצמית ביסקסואלית לפני שהכריזו על עצמם כהומוסקסואלים¹⁷ (Lever, 1994; Stokes, Damon & McKiman, 1997). הדבר הוביל חלק מהחוקרים לפקפק בעצם קיומה של זהות ביסקסואלית, אך אחרים מחו בתוקף על טענה זו שלדעתם מוחקת זהות של קבוצה באוכלוסיה ועושה לה עוול דומה לזה שנעשה עד לא מזמן לאנשים ההומולסביים (Rust, 2002).

נשאלת השאלה האם קיימת זהות ביסקסואלית כמבטאת משיכה לשני המינים לאורך זמן ולא כשלב מעבר. בכדי להשיב על השאלה הזו, ערך החוקר החשוב של הנטייה המינית מייקל ביילי, ניסוי. הוא לקח קבוצות של אנשים שהגדירו את עצמם כהומוסקסואלים, הטרסקסואלים וביסקסואלים ובדק איך ההגדרה העצמית שלהם מתיישבת עם דפוסי העוררות המינית שלהם בשעת הצפייה בחומרים ארוטיים (Rieger, Chivers & Bailey, 2005). בשעה שאצל גברים הטרסקסואלים והומוסקסואלים היה מתאם ברור בין ההגדרה העצמית שלהם ובין דפוסי העוררות המינית, הרי שאצל אלו שהגדירו את עצמם כביסקסואלים, לא הייתה עוררות לשני המינים גם יחד. הרוב גילו עוררות למין שלהם והמיעוט - כלפי המין השני. הדבר מתיישב היטב עם המחקר הקודם של הם צוות זה שהראה שבגברים, בשונה מהנשים, נוטים לגלות משיכה רק למין השני או רק למין שלהם, ומעט מאד מגלים לאורך זמן משיכה לשני המינים (Chivers et al., 2004). בנוסף, גם המחקר העדכני בנושא הקשר בין הנטייה המינית לבין דפוסי המגדר, מגלה דפוסי מגדר שונים במובהק בקרב הומוסקסואלים והטרסקסואלים, כאשר דפוסי המגדר

הומו אחר כך. על משקל סיסמת הפירסום הידועה bay today, pay later = קנה עכשיו ושלם אחר כך.

16. ראו אצל יובל (2004) דוגמה הפוכה של בחורה לסבית שמתוך אילוץ כלכלי עסקה בזנות הטרסקסואלית.

17. בדיחה אמריקאית נפוצה על תופעה של bi now, gay later = בי עכשיו,

והאהבה הרומנטית אמורה לחזק את הקשר הראשוני שלא על בסיס המשיכה המינית דווקא. כשהאהבה הרומנטית דועכת והמשיכה המינית יחד איתה, ההתקשרות ההדדית היא זו ששומרת על הקשר בין השניים, בין השאר כדי לספק סביבה בטוחה לצאצאים. בדרך כלל המרכיבים הללו פועלים ביחד ובהתאמה, אך לפעמים קורה שקיומו של מרכיב אחד מוביל להופעתו של מרכיב שני שלא היה שם קודם. למשל, ההתקשרות הרומנטית מובילה לפעמים להתפתחות של משיכה פיזית שלא הייתה שם. כל זה הוביל את חוקרת הנטייה המינית ליסה דיימונד (Diamond, 2003b) מאוני' יוטה לתיאוריה הבאה. כפי שכבר ראינו, אצל נשים מרכיב הרגשות והקשר הפסיכולוגי הוא דומיננטי יותר ביחסים מאשר אצל גברים. מאידך, הדגש על ההופעה החיצונית של הפרטנר אצל הנשים הוא פחות גדול. ייתכן, לדעתה של דיימונד, שהמשיכה הרומנטית היא הדומיננטית בתודעה של האישה יותר מהחשק המיני ולכן, לפחות חלק מנשים יכולות אולי לפתח מערכת יחסים רגשית עמוקה עם נשים אחרות שבמהלכה יכולה להתפתח גם משיכה מינית שלא הייתה שם קודם לכן. כמובן שהדבר נכון גם להיפך וייתכן שקשר רומנטי עמוק של אישה לסבית עם גבר הטרוסקסואלי יוביל אותה להגדיר את עצמה כבי סקסואלית. זו טענה מעניינת וחשובה שדורשת העמקה נוספת בידע שלנו על אודות הנטייה המינית. ייתכן גם שהיא מסבירה את העובדה שחלק מהגברים ההומוסקסואלים, שלא נמשכים לנשים באופן כללי, חשים משיכה מסוימת לנשותיהן לפחות ברמה שמאפשרת להביא ילדים ולהעניק לנשותיהן סיפוק אינטימי מינימאלי. מצד שני, קשה לראות איך התפיסה הזו מסבירה תופעות אחרות שקשורות לנטייה המינית אצל נשים. למשל את העובדה שנשים לסביות "בארון" מאד סובלות בנישואין הטרוסקסואליים כפויים ולא מצליחות "להתאים" את עצמן למרות הפלסטיות המינית הגדולה. הן מגלות לרוב תפקוד אינטימי גרוע עם הבעלים ומצוקה מחיי השקר. גם ניסיון של נשים הטרוסקסואליות לכפות על עצמן זהות לסבית לרוב אינו עולה יפה¹⁹ (Schneider, Brown & Glassgold, 2002). נכון להיום ניתן להגיד, שמה שידוע לנו על הנטייה המינית הנשית הוא שהיא מגלה פלסטיות יותר גדולה מזו הגברית ושכנראה יש לזה קשר עם אופי המיניות הנשית באופן כללי ובפרט ליחסים בין החשק המיני ובין המשיכה הרומנטית²⁰.

ננסה לסכם את הידוע לנו כיום על הנטייה המינית ההומולסבית:

- אנשים בעלי נטייה מינית הומוסבית מהווים 5-4 באוכלוסייה. מדובר בנטייה שהיא לרוב יציבה ומקוטבת. ביסקסואליות נדירה ביותר בקרב גברים ונפוצה יותר בקרב נשים.
- גורמים בסביבתו החברתית של הפרט או יחסים בתוך המשפחה לא משפיעים ככל הנראה על הנטייה המינית.

היבשות (Schmitt et al., 2003)¹⁸.

יש הבדל מהותי בין גברים לנשים ביחסים בין המיניות לבין רגשות בתוך מערכת היחסים, כאשר אצל הגברים החלק המיני-פיזי הוא דומיננטי, לפחות בשלבים הראשונים של הקשר. אצל נשים החלק הרגשי הוא דומיננטי ביחסים והעדר המרכיב הרגשי עלול לערער את היחסים מבחינתן. ההבדל הזה בהחלט קיים גם אצל הומוסקסואלים ולסביות, כאשר תדירות המגעים המיניים בין גברים הומוסקסואלים גבוהה הרבה יותר מאשר בקרב הנשים הלסביות והרצון להתחייבות לקשר מונוגאמי הוא נמוך יותר. נתון זה מתיישב עם הנתונים המוכרים על אזורים שפועלים במוח הגברי והנשי בזמן עוררות מינית. החלק העיקרי שמופעל אצל הגברים במצב זה הוא ההיפותלאמוס, שנמצא בבסיס הביולוגי הפרימיטיבי יותר של המוח ופחות קשור לחלקי המוח האחרים, האחראים על הרגשות. אצל נשים, מופעל בזמן העוררות המינית בעיקר גזע המוח העליון (Cerebral Cortex) מה שמסביר את העובדות שנשים נוטות יותר מגברים לשלב את המרכיב הרגשי ביחסים אינטימיים, שלגברים קל יותר להפריד בין אינטימיות לבין מיניות ושגברים חשים את הדחף המיני של עצמם כחזק ומיידי יותר (Karama et al., 2002; Hamman et al., 2004).

3. אצל גברים, המיניות משתלבת לעיתים קרובות באגרסיביות שכוללת דומיננטיות בזמן מערכת היחסים, דפוסים אלימים של חיזור ורצון למגע מיני כפוי. הבנה של המנגנונים הללו מסייעת גם להבין את המנגנונים שמפעילים את הגברים המעורבים במעשי האונס ולגבש את הדרכים המתאימות לטיפול בהם (Thornhill & Palmer, 2000).

4. הממצא הרלוונטי ביותר לדיונונו כאן, הוא הממצא הטוען לגמישות של המיניות הנשית (Baumeister, 2000). גמישות זו נוגעת לתדירות של הפעילות המינית במהלך זמן ולנטייה המינית. במחקר אחד, כ-25% מהנשים בגילאי 18-25, דיווחו על שינוי מסוים בנטייתן המינית במהלך של 5 שנים (Diamond, 2003a). גם כאן הפלסטיות לא נראית גבוהה מדי משום שלא היו תנודות בנטייה המינית מן הקצה אל הקצה והנשים שבסוף הגדירו את עצמן כהטרוסקסואליות לא גילו משיכה רבה לנשים מלכתחילה. ובכל זאת, חשוב להבין מעט יותר את ההקשר של הממצא האחרון הזה.

במחקרים אודות האינטימיות האנושית והאהבה הרומנטית, מקובל לאחרונה להבדיל בין רבדים שונים של משיכה רומנטית ובפרט בין אהבה רומנטית ובין חשק מיני (Diamond, 2004). הנחה זו מבוססת על הטענה שהמרכיבים השונים של המשיכה המינית נועדו להבטיח דברים שונים במהלך האבולוציה. החשק המיני נועד לעורר את ההתקשרות הראשונית עם המין השני

2003). לא מדובר פה בתפיסה טיפולית התנהגותית פשטנית והמודל שדימונד מציגה בהחלט יכול להסביר מדוע חלק מהמטופלים של יעקובי אולי חווים שינוי במשיכה המינית לכיוון הטרוסקסואלי אחרי שהם מקימים קשרי ידדות עם המין השני. אך יעקובי טועה בין האפשרות שהשינוי במשיכה אכן קורה לפעמים כתוצאה מהאינטראקציה בין שני המרכיבים של המשיכה האינטימית, לבין הטענה שהשינוי הזה קורה תמיד כשרוצים ושניתן לעורר אותו באופן מלאכותי על ידי טיפול. למעשה, גם ליסה דיימונד עצמה מסתייגת מניסיונות לשנות הנטייה המינית באופן טיפולי ויוזם (Diamond; 2003c).

18. מדובר במחקר בין לאומי גדול שהיו שותפים לו 118 עמיתים ונעשה מדגם של 16,288 איש מ-52 מדינות שונות בעולם, 5 יבשות ו-13 איים שונים.

19. המאמר מתאר מקרה (case study) שבו אישה שספגה אלימות והתעללות מצד בעלה ביקשה מהמטפלת להפוך אותה ללסבית. לאחר בירור איתה התברר שהיא מסוגלת להיות בקשר אינטימי עם אישה, אך קשר כזה לעולם לא יספק אותה ברמה דומה לקשר עם גבר.

20. בהבנה השגויה של היחסים הללו טועה, לדעתי, המטפל הישראלי רפי יעקובי. יעקובי התפרסם בטענותיו שניתן לשנות את הנטייה המינית על ידי יצירת דפוס של יחסי ידדות עם האובייקט אליו רוצים להימשך (יעקובי,

הנושא ההומולסבי עצמו והן כל גילוי של היבט מחקר בנושא. ההתנגדות למחקרים בנושא באה משלוש קבוצות עיקריות, אותן אני מכנה לצורך העניין "ימין", "שמאל" ו"האתיקנים המודאגים". להלן אתאר ואתח את הדיונים של הקבוצות הללו בנושא של מחקר הנטייה המינית ואת הסיבות להתנגדותן. לאחר מכן אביע את עמדותי לגבי הביקורת.

ה"ימין" - איש אינו נולד כזה

הקבוצה הראשונה שמתנגדת למחקר הביולוגי של הנטייה המינית מורכבת ברובה מאנשי דת פונדמנטליסטים, רובם נוצרים ומקצתם יהודים ומוסלמים. במאמרים הקודמים שלי (שביידל, 2004, 2005) וגם במאמר הנוכחי דיברתי על טיפולי ההמרה שהיו מקובלים בפסיכואנליזה האמריקאית של שנות השישים והשבעים. המחקר הביולוגי של הנטייה המינית היה אז בחיתוליו וכל הידע המחקרי היה מורכב מתיאוריות אנאליטיות. לקראת שנות ה-90 חל מהפך בעולם המחקר והטיפול ביחס לנטייה המינית והצטבר ידע ביולוגי על סיבותיה. המדיניות הטיפולית של ארגוני בריאות הנפש הפכה ממדיניות של שינוי הנטייה המינית, מתוך ההכרה בה כהפרעה (Conversion therapy), לטיפול העצמה שמסייע למטופל לקבל את נטייתו מתוך תפיסתה כתכונה אישיותית ניטראלית (Affirmative therapy). הארגון האחרון שתמך בטיפול ההמרה כמדיניות, האיגוד הפסיכואנליטי האמריקאי, חדל לעשות זאת בשנת 1991. שנה שלאחר מכן, קבוצה קטנה של פסיכיאטרים ופסיכואנליטיקאים, בעיקר אלו שנלחמו בעבר נגד הוצאת ההומוסקסואליות מספר האבחון הפסיכיאטרי (סוקריסד, אובייסי, ביבר), יחד עם קבוצה של מטפלים דתיים נוצרים (ג'וזף ניקולוסי, דיאן ברד) הקימו את ארגון "האיגוד הלאומי לחקר וטיפול בהומוסקסואליות"²¹ (NARTH). הארגון מציג את עצמו כארגון טיפולי שנועד לסייע להומוסקסואלים ש"אינם שלמים עם עצמם ולא רוצים לקבל את זהותם ההומוסקסואלית". למעשה, מדובר בארגון שמופעל וממומן על ידי נוצרים פונדמנטליסטים ושמטרתו האמיתית היא להביא לפתולוגיזציה חוזרת של ההומוסקסואליות או, למצער, לבלום את קידום המאבק לזכויות של הקהילה ההומולסבית (Besen, 2003). כאן מעניינת הסוגיה הספציפית של יחס הקבוצה הזו כלפי הידע המחקרי על אודות הנטייה המינית. מדור שלם באתר האינטרנט של הארגון מוקדש לנושא זה²² ואחד מחברי הארגון - ד"ר נייל ווייטהד - אף מתחזק אתר שמטרתו להתפלמס עם הממצאים המחקריים לגבי הנטייה המינית²³. על מנת להסביר את אופי הביקורת הזו, חשוב להבין קודם את המניעים האידיאולוגיים שלה.

כשמדובר על הדיון בנושא הנטייה המינית בקרב נוצרים פונדמנטליסטים, המוטיב המרכזי הוא מוטיב הטבע האנושי שמבוסס על חיבורים של אבות הכנסייה²⁴. תמצית הטענות היא הטענה שהומוסקסואליות הנה התנהגות בלבד ולא זהות של

- גנטיקה משפיעה ככל הנראה על הנטייה המינית, אך אינה אחראית על יותר ממחצית ההבדלים בין הפרטים. המיקום המדויק של הגנים אינו ידוע לעת עתה, אך סביר להניח שהם קשורים לכרומוזום X ולהפרה הורמונאלית של המוח.
- סדר הלידה בין האחים תומך בתפיסה של ההשפעה ההורמונאלית בעת ההיריון. כמו כן שורה של תפקודים קוגניטיביים ומוטוריים בקרב אנשים הומוסלביים מעידים על סבירות גבוהה למסקוליניזציה חלקית של המוח בקרב לסביות ופמיניזציה חלקית של המוח בקרב ההומוסקסואלים. לא ידוע לעת עתה מיקומם הספציפי של האזורים במוח האחראים על כך.
- בנוסף, רובם של ההומוסלביים מגלים דפוסי התנהגות חריגים למגדר במהלך הילדות, בפרט בהעדפת סוגי העיסוק והצעצועים. התנהגות חריגה למגדר לרוב מנבאת היטב את ההתפתחות של הנטייה ההומוסלבית בגיל מאוחר יותר.

זה סיכום של הידוע לנו היום על הנטייה המינית האנושית. נראה כי קיים כבר בסיס מגובש לידע בנושא זה ונותר לנו להבין את ה"חוליות המגשרות" - את דרך ההשפעה הגנטית על ההפרשה ההורמונאלית, את היחסים בין החריגות המגדרית בילדות לנטייה המינית של הבוגרים ואת אופי האינטראקציה בין המשיכה המינית למשיכה הרומנטית. נראה כי ההנחה שנטייה מינית מהווה מרכיב זהות מהותי של הפרט היא נכונה אך מעניין לראות את ההשלכות האפשריות של התפיסה הזו על הדיון החברתי לגבי הנטייה המינית ואת ההתנגדות שניתן להבחין בקרב קבוצות שונות למחקר ביולוגי בתחום של הנטייה המינית. בהמשך אנסה לסקור את העמדות הללו ולנתח אותן; את ההנחות עליהן הן מבוססות ואת ההשלכות שלהן.

אל תגידו לי את מה שאני לא רוצה לדעת: התנגדות למחקר ביולוגי של הנטייה המינית

למעשה, לא קיים דבר כזה "אדם הומוסקסואלי". יש רק בן אדם הטרוסקסואלי עם בעיה הומוסקסואלית והוא זקוק לעזרתנו

(לין פיין, פעילה נוצרית)

אין דבר כזה הומוסקסואל) דתי

(הרב שלמה אבינר)

לאחר שסקרנו את הידע המחקרי העדכני בנושא הנטייה המינית, חשוב לציין שידע זה אינו קיים בחלל ריק. שלא כמו בתחומים אחרים, בהם מושא המחקר אינו נתפס כבעל חשיבות לדיון ציבורי, הנטייה המינית נחשבת גם כיום סוגיה משמעותית לדיון חברתי בישראל ובעולם. מאבקם של ההומוסלביים על זכויותיהם, אזכור גובר של הנושא ההומוסלבי ביצירות אמנות ויצאיה מהארון - כל הדברים הללו שומרים בכותרות הן את

מחקרית בינו לבין ההומוסקסואליות ושכבר הוזכר במאמר זה, האוטיזם. היום ידוע לנו שהאוטיזם מולד ושאינו להורים כל קשר להתפתחותו, בניגוד למה שהיה מקובל לחשוב בעבר (Baron Cohen, 2003). גם באוטיזם, כמו בהומוסקסואליות, יש בסיס גנטי ברמה של משפחות, אך טרם נמצא רצף גנטי שאחראי על האוטיזם או "גן אוטיסטי". כמו בהומוסקסואליות, ברור שיש בין האוטיסטים לשאינם אוטיסטים הבדלים רבים בתגובות הקוגניטיביות שלהם והתגובות הללו גרמו לחוקר המוביל של האוטיזם, סיימון ברון כהן, לתאר את המוח האוטיסטי כ"מוח סופר גברי"; מוח שטוב משמעותית בתכונות ה"גבריות" (מיון וניתוח) וטוב פחות בכישורים הנחשבים "נשיים" (כגון תקשורת בין אישית) ובדומה להומוסקסואליות, טרם נמצא במוח של האוטיסטים החלק שאחראי על שינוי זה או ה"מוח האוטיסטי". באוטיזם, כמו בהומוסקסואליות, קיים רצף מסוים בין רמות הביטוי השונות (אוטיזם קלאסי, תסמונת אספרגר - צורת אוטיזם ללא פגיעה ביכולות הקוגניטיביות וכו'). האם בשל כל הדברים הללו ניתן להגיד שהאוטיסטים בעצם אינם קיימים? נדמה לי שהתשובה ברורה מאליה.

מעבר להתייחסות כללית זו, אתייחס שוב בקצרה לטענות שהעלו סאטינובר ושור:

- האמירה שיש לתכונה בסיס גנטי, אין פירושה שנמצא "גן אחד" שאחראי על התכונה (זה לא כך לרוב), אלא שהשונות של התכונה בתוך המשפחה היא גדולה יותר מזו שהיינו מצפים למצוא באופן מקרי. תנאי זה מתקיים בנטייה המינית.
- הגורמים הסביבתיים שיכולים להיות אחראים לשאר השונות בנטייה המינית קשורים לא לסביבה החברתית או המשפחתית של הפרט ההומולסבי, אלא להשפעות ההורמונאליות ברחם. ההשפעות הללו באות לידי ביטוי בתפקודים קוגניטיביים שונים בבגרות והתנהגות חריגה למגדר בילדות²⁷.
- קיומו של רצף בנטייה המינית אינו סותר את העובדה שרוב האנשים (בוודאי גברים) נמצאים באחד הקצוות של הרצף הזה ואינם מסוגלים לשנותו באופן רצוני. למעשה, הגברים ההומוסקסואלים הנם קבוצה שמגלה את הפלאסטיות הנמוכה ביותר בקשר לנטייה המינית (Kinnish, Strassberg, & Turner, 2005). הדבר מתיישב היטב עם מה שידוע לנו על הקיטוב הכללי שיש בתגובה המינית הגברית באופן כללי (Chievers et. al 2004)
- כבר הסברתי את הסיבה האפשרית לתנודות בנטייה המינית אצל המתבגרים ובמחקרו של ספיצר על שינוי הנטייה המינית דנתי כבר במאמרי הקודם (שביידל, 2005) ואני מפנה את הקורא לשם. כאן ראוי רק להזכיר שספיצר עצמו חזר

הפרט והיא נגד הטבע כי כל מיניות בטבע מכוונת להמשך המין (לפי הדת הנוצרית כל מגע מיני שאינו מוביל להולדה נחשב לחטא ולכן האיסור על אמצעי מניעה ועל הפלות הוא חמור במיוחד). כל דבר שאינו משרת את העמדת הצאצאים אינו טבעי ואינו יכול להיות מובנה באישיות או בלתי הפיך. אם זה היה כך, פירושו של דבר יהיה כי האל מצווה את ברואיו לדבר שהם אינם מסוגלים לעמוד בו. היהודים והמוסלמים שמזדהים עם NARTH מחזיקים בדעות דומות²⁵ אותן הם מבססים על כתבי הקודש שלהם²⁶.

עמדה אופיינית שאמצו רוב המזוהים עם חוג זה היא התפיסה שהוצגה בחלק שמדבר על הפסיכואנליזה ועל הנטייה המינית כתוצאה של אב מתנכר ואם דומיננטית. עמדה זו מובילה לעימות עם התפיסה המחקרית המודרנית שטוענת כי הנטייה המינית נקבעת ככל הנראה לפני הלידה, יציבה במהלך החיים ולרוב אינה ניתנת לשינוי רצוני. נגד הטענה הזו מעלים אנשי NARTH נימוקים שאינם קשורים כלל לטענה העקרונית. הדבר נעשה לא בכדי לברר באופן מדויק יותר את טבעה של הנטייה ההומולסבית, אלא כדי להמשיך באי ההודאה בקיומו הממשי של האדם ההומולסבי. סיסמת המוטו הזו ניתנת לסיכום במשפטו של הרב שלמה אבינר, מייסד של ארגון הישראלי לטיפול ההמרה "עצת נפש", "אין דבר כזה הו... (מוסקסואל-ההשלמה שלי ז.ש.) דתי". מדגם מייצג של הטענות הללו ניתן למצוא בנייר העמדה שהוגש בוועדה השנתית האחרונה של NARTH על ידי אחד מהחברים הבכירים, ד"ר גיפרי סאטינובר (Satinover, 2005) וגם במאמרו העברי של רוני שור (שור, 2005)

- לא נמצא "גן של הומוסקסואליות".
- הגנטיקה מסבירה רק חלק מהשונות בין התאומים לגבי הנטייה המינית - לכן הגורמים האחריים אינם גנטיים וניתנים לשינוי.
- לא נמצא חלק במוח שאחראי בבירור על הנטייה המינית.
- קיים רצף בנטייה המינית.
- אנשים חווים שינוי בנטייתם המינית, הן באופן ספונטני (Laumann et al, 1994) והן כתוצאה מטיפול (Spitzer, 2003)
- כל החוקרים בתחום הביולוגיה של הנטייה המינית הם פעילים גאים שמבצעים מחקר מגויס, על מנת לקדם את המטרות של קהילתם.

סאטינובר ושור מסיקים שהזהות ההומוסקסואלית אינה קיימת, למעשה. על מנת להדגים את רמת הקוהרנטיות של טענות אלו, אביא מקבילה לעניין מתחום אחר בעל דמיון מבחינה

המרכזית של הרב אבינר היא ש"אין דבר כזה הו... דתי" <http://www.kipa.co.il>

27. למעשה, אין כל קשר בין טענת ה"מוח ההומוסקסואלי" לבין התפיסה של ההומוסקסואליות כמולד. ליאונרד סאקס (Sax, 2005) דן בפרק העשירי של ספרו בנטייה ההומוסקסואלית. הוא מדגיש שמהמחקרים של היום ניתן להשתכנע מעבר לכל ספק סביר שהנטייה ההומוסקסואלית הנה מולדת, אך הוא לא השתכנע בינתיים מכך שיש הבדל מהותי במבנה המוח בין ההומוסקסואלים להטרוסקסואלים. סאקס אינו טוען כי הבדל כזה לא קיים - אלא שההבדל הוא עדין יחסית, בערך כמו שיש בין שמאליים לימיניים, שגם להבדל הזה יש לנו בינתיים רק אינדיקציות לא ישירות.

25. אתר טיפולי ההמרה הישראלי "עצת נפש"

<http://www.atzat-nefesh.org/an/default.asp>

אתר טיפולי ההמרה המוסלמי בבריטניה Straightway (מוסלמים בארצות האיסלם חוששים לצאת מהארץ וממילא אינם זקוקים לטיפול המרה) <http://straightway.sinfree.net>

בעבר פעלו ראשי הארגון בתיאום עם מנהיג מוסלמי בריטי חשוב, יוסוף אל קאראדאוי אשר הטיף לעונש מוות להומוסקסואלים בשל היותם "חוטאים נגד הטבע" <http://www.indegayforum.org/news/show/26763.html>

26. כך למשל כותב רוני שור, מנהל אתר האינטרנט של האירגון הישראלי "עצת נפש" העוסק בטיפול המרה, ראו שור (2005). ראו גם במאמרו של מייסד הארגון "עצת נפש" הרב שלמה אבינר, תחת הכותרת "נטיית הפוכות". טענותו

הספר²⁹, למנוע הכרה באימוץ והורות הומולסבית³⁰, בנישואין ההומולסביים³¹ ובזכויותיהם של הזוגות ההומולסביים כידועים בציבור³². למנוע את מינויים של אנשי מקצוע הומולסביים לתפקידים בכירים במקצועות בתחום של בריאות הנפש³³ ותפקידים בכנסיה³⁴. לעודד תפיסות סטריאוטיפיות של ההומולסביים כאנשים מופקרים ומופרעים נפשית בקרב הציבור הרחב³⁵ ולתקוף את יצירות האמנות שמתארות את האנשים ההומולסביים באופן לא סטריאוטיפי³⁶. על רקע זה מקבלת טענתם של אנשי NARTH שהחוקרים המוזכרים פועלים כדי "לקדם אג'נדות" כמאמר התלמודי "כול הפוסל במומו פוסל".

מכל הנ"ל ניתן להסיק על המטרה האמיתית של ההתנגדות ה"מינית" למחקר על הנטייה המינית. יסודה של ההתנגדות הזו הוא בתפיסה הדתית הפונדמנטליסטית שלא מאפשרת קבלה של הומוסקסואליות כטבע אנושי, המשכה בהצגה מקוטעת, מעוותת וחלקית של נתוני המחקר בכדי לתמוך בתזה העיקרית תוך התעלמות בכל נתון שסותר את התיאוריה וסופה במלחמה שעה בכל קידום ציבורי, תרבותי או פוליטי במעמדם של האנשים ההומולסביים. במילים אחרות, יש כאן אג'נדה אידיאולוגית, שאין לה ולא כלום עם המחקר או עם הטיפול.

הכול מילים - ההתנגדות משמאל

בנוסף להתנגדות של המחנה השמרני הדתי למחקר של הנטייה המינית, קיימת התנגדות גם בקרב חוג משמעותי של אנשי אקדמיה, חלקם הומוסבטים בעצמם. מדובר בקבוצה שמזוהה עם מה שמקובל לכנות הזרם הדה קונסטרוקטיבי הפוסט מודרני במדעי החברה והרוח. בקרב קבוצה זו ישנם מתנגדים רבים מסיבות אידיאולוגיות שונות לחקר הביולוגי של הנטייה המינית והם מכנים את עצמם תומכים של הגישה החלופית לתפיסה המהותנית של הנטייה המינית כפי שהוצגה לאורך מאמר זה. גישה זו מכונה גישת ההבניה החברתית של הנטייה המינית (Stein, 1999; DeCecco & Parker, 1995; Halwani, 1998). הסיבות להתנגדות מתחלקות לשתי קבוצות טיעונים עיקריות: ההתנגדות האידיאולוגית וההתנגדות לתוצאות. הראשונה מתייחסת לרעיונות הכלליים שעליהם מבוססת ההתנגדות לחקר הנטייה המינית בשעה שהשנייה מתייחסת לתוצאות אפשריות שהגילויים בתחום של שינוי הנטייה המינית עלולים להביא. בטיעונים ששייכים לחלק השני אעסוק בחלק הבא של המאמר, ורק אומר, שבעיניי, גם אם טיעון זה היה נכון ואכן היו למחקר בתחום של הנטייה המינית השלכות בעייתיות כלשהן, הדבר לא היה רלוונטי למחקר בתחום של הנטייה המינית, כיוון שלידע המדעי יש ערך כשלעצמו, ללא קשר לשאלה מהן השלכות

ואמר לכל המגיבים למחקר שלו שהוא מעולם לא טען שיש דרך טיפולית שיכולה לשנות את נטיית המינית של כל או רוב הומוסקסואלים ושהוא בטוח שהרוב המוחלט של ההומולסביים לא יוכל להשתנות בטיפול גם עם המוטיבציה הגבוהה ביותר.

• לגבי הטענה שהמחקר בנטייה המינית מונע על ידי הפוליטיקה הגאה. יש לפקפק בטענה הזו ברמה העובדתית. הקורא מוזמן לחזור ולעבור על המקורות הרבים אליהם הפניתי במאמרי. מבין החוקרים שהזכרתי, ישנם למיטב ידיעתי 3 הומוסקסואלים מוצהרים: Dean Hamer, Simon LeVay, Richard Pillard ופעילה לסבית שהייתה שותפה לחלק מהמחקרים של האמר Angela Pattatucci, לעומתם, Michael, Brian Mustanski, Glenn Wilson, Qazi Rahman, Ray Blanchard, Anthony Bogaert, Gerulf Rieger וכל עשרות החוקרים האחרים שהזכרתי הם הטרוסקסואלים. הם אינם פעילים גאים ודעתם בנושא הזכויות של הגייז אינה ידועה כלל. אחדים מהם אכן תומכים בזכויות של גייז, אך אינם חושבים שהמחקר שלהם רלוונטי לעניין זה (Bailey & Greenberg, 1993) וכך חושבים גם החוקרים ההומוסקסואלים שביניהם (LeVay, 1996)²⁸. כך שהטענה בדבר קידום האג'נדה אינה מחזיקה מים. מעניין במיוחד להעריך אותה לאור העובדה שאנשי NARTH עצמם משתמשים בנתונים שלהם למטרות פוליטיות, בפרט בכדי למנוע קידום זכויות של ההומולסבטים והם משתדלים להציג את עצמם כ"קלינאים בלתי תלויים" וכמנסים לעזור להומוסקסואלים שאינם מרוצים מזהותם. הפעילות הפוליטית של NARTH כוללת גם עידוד סטריאוטיפים ודעות קדומות כלפי הומוסבטים וגם פעילות כלפי ארגונים חוקיים וארגוני בריאות הנפש, על מנת למנוע קבלת זכויות שוות ביחס לאנשים ההומולסביים. להלן מספר דוגמאות:

1. נשיא NARTH ג'וזף ניקולוסי, שלח ב-2004 מכתב לעורך של האנציקלופדיה הרפואית האמריקאית במטרה לשכנע אותו שיש להגדיר שוב את ההומוסקסואליות כמחלת נפש
2. ג'פרי סאטינובר טען במאמרו, כי הטענה (השקרית לדעתו) בדבר היציבות של הנטייה המינית שימשה שלא בצדק לצורך הוצאת המגע המיני ההומוסקסואלי מהחוק הפלילי ולהגנה של ההומוסקסואלים בחוק מפני האפליה (Satinover, 2005). בהודמנות אחרת טען סאטינובר בפני בית המשפט של מדינת מסאצ'וסטס את אותה הטענה על מנת למנוע הכרה בנישואין הומוסבטיים במדינה זו.
3. נציגי NARTH אחרים השתמשו בטענות דומות בכדי למנוע הוראה והסברה של הנושאים הקשורים לנטייה המינית בבתי

33. <http://www.narth.com/docs/pope.html> יש לציין שאנשי NARTH הגיבו בזעם רב על הנסיון המקביל מצדם של הפעילים הגאים להרחיק את מטפל ההמרה וורן טרוקמורטון מעבודתו בשירותי הבריאות של הרשת "מאגלאן". ההרחקה בוטלה וטרוקמורטון שב למלא את תפקידו ראה: <http://www.narth.com/docs/press11.html>

34. <http://www.narth.com/docs/catholic.html>

35. <http://www.narth.com/docs/waitehead.html>

36. <http://www.narth.com/docs/brokeback.html>

28. מעניין לציין, עם זאת, שאנשי NARTH שמחים לקבל טענות של אותם החוקרים כאשר נדמה להם שהטענה הזו משמשת אותם. ראה למשל בקישור הזה <http://www.narth.com/docs/archives.html>

29. <http://www.narth.com/docs/breiner2.html>

30. <http://www.narth.com/docs/rekr2.html>

אף באתר של הארגון הישראלי "עצת נפש" התפרסם קטע שמתנגד להורות ההומו לסבית <http://www.atzat-nefesh.org/an/default.asp>

31. <http://www.narth.com/docs/marriage.html>

32. <http://www.narth.com/docs/urge.html>

האפשרויות שלו.

אבל כאן בדיוק באה קבוצת הנימוקים הראשונה שניתן לסכם אותה בקווים הבאים³⁷:

- כל ידע מדעי אינו תוצר של הרצון לידיעת האמת, אלא תוצאה של יחסי הכוחות והאינטרסים בחברה. ידע הוא תמיד כוח והכוח הזה תמיד משרת משהו
- גם הידע בתחום הנטייה המינית נופל תחת הקטגוריה הזו. הוא אינו מציין עובדות, אלא רק את יחסי הכוחות ברגע הנתון בחברה. פעם החברה הגדירה את ההומוסקסואליות כחטא דתי וכיום היא מגדירה אותה כמצב של זהות.
- כל הגדרה של זהות היא מעצם טבעה מדכאת, כיוון שהיא סוגרת את כיווני המחשבה ואינה מאפשרת חופש מהמסגרות של הדיכוי החברתי.
- העבודה של מדעי החברה אינה בבדיקת העובדות, אלא בבחינת השאלה את מי משרת מכלול העובדות ועשיית פירוק (דה-קונסטרוקציה) לידע הזה. בשעה שהתפיסה הפונדמנטליסטית שראינו קודם טוענת שלא קיימת הזהות ההומוסקסואלית, התפיסה הפוסט מודרנית טוענת שאף זהות הטרנסקסואלית אינה קיימת ושכל זהות היא תגודתית ופלסטית שמוגדרת מבחוץ על ידי ההגדרות החברתיות השונות, שזהותן משתנה מאדם לאדם, מתרבות לתרבות ומשלב לשלב בחיים, ללא כל קביעות והמשכיות (Greenberg, 1988).

של האנשים ההומולסבים בחברה בגלל שהגדרה של ההומוסקסואל היא לעולם הגדרה של החברה ההטרנסקסואלית ולכן אין כל אפשרות להימנע מהדיכוי שמתחיל מעצם הגדרתו של המושא. ההבניה החברתית מוותרת על הניסיון לבנות חברה מתוקנת יותר ומשקיעה את המאמץ במחאה בעלת אופי פרובוקטיבי, תוך וויתור על כל פעילות ממשית לטובת קידום מעמדם של ההומולסביים בחברה³⁹ (Sullivan, 1996).

אם מחפשים את השורשים הרעיוניים של תנועה זו, נראה שהם נמצאים בתפיסתו של האדם כ"לוח חלק" (פינקר, 2005), כפי שפינקר מטיב לתאר בספרו. מדובר בגישה אופיינית לרוב לאנשי השמאל האידיאולוגי (אך בפירוש לא רק להם) שמציגה את עצמה כהומניסטית ואופטימית, אך ההשלכות שלה בפועל היו הרוות אסון ביישומים בתחום המדיניות ופוגעות מאד בתחום המדע והמחקר. ככל שהמחקר המדעי מתקדם, הוא מבין יותר היבטים שונים של הטבע האנושי. ההשלכות של ההבנות הללו בתחום המדיניות החברתית הן נושא מורכב יותר שלא ניתן לדון בו על סמך ממצאי המחקר בלבד, אך לא ניתן לצפות שהמדע לא יעסוק בהבנת המציאות ולו רק לאור היתרונות הטכנולוגיים הרבים שבהם המדע מזכה אותנו כיום. הבנת המציאות מעוררת אצל אנשים רבים חשש לדטרמיניזם⁴⁰, אך היכולת שלנו לנהל את עצמנו קשורה קשר הדוק לרמת ההבנה שלנו את המציאות. במילים אחרות, ככל שאנו יודעים יותר ומבינים יותר, אנו נעשים חופשיים יותר (Ruse, 1988).

שתי הערות נוספות על תפיסת ההבניה החברתית: לעיתים נוקטת שיטה זו ביקורת מתודולוגית על תקפות המחקרים בתחום הנטייה המינית (ביקורת נוסח "לא נמצא גן אחד של ההומוסקסואליות" שכבר דנו בה קודם). ביקורת כזו הנה לגיטימית כמובן ואף ברוכה והשתדלתי לציין אותה לאורך המאמר הנוכחי. אלא שכאשר ביקורת זו מגיעה מצדם של האנשים שבין כה אינם מאמינים ביכולתה של המתודולוגיה המדעית לקבוע עובדות, הרי שלביקורת זו אין ערך.

ההערה השנייה מתייחסת לשוני שבו מתבטאת הנטייה ההומולסבית בכל תקופה היסטורית ובכל תרבות נתונה. כמובן, אחד מכלי המחקר החשובים להבנת הנטייה המינית הנו היסטוריה ואתרופולוגיה השוואתית. אך דווקא הידע ההיסטורי הקיים בידינו מאשר לנו שבכל תקופה, בכל תרבות ובכל חברה היו קיימים אנשים שהיום היינו מגדירים אותם כהומוסקסואלים (Murray, 2000). נכון הוא שהתפתחותם, רמת החשיפה שלהם כלפי חוץ ואופי ההתנהלות שלהם השתנה מחברה לחברה וזה עושה את המחקר ההשוואתי בתחום הנטייה המינית למעניין במיוחד (Murray, 2000) וראו גם אצל Bailey, 2003, פרק 7, (עמ' 144-124).

כך תופסים הפוסט מודרניסטים את עצם הגדרת הזהות המינית ואת הניסיון להבין אותה כמסלול נוסף של דיכוי חברתי. יתרה מזאת, לדעתם לא חל כל שיפור ביחס של החברה כלפי האחר ההומוסקסואלי, אלא שהפגיעה הישנה-הדתית הוחלפה בפגיעה החדשה-הפסיכולוגית. לכן חובה על כל פרט להילחם לא למען שינוי הסדר החברתי, אלא לערעורו המתמיד ולהלעיג על כל יסודותיו של הסדר הזה.

כשמדברים על ביקורת כלפי גישה זו, מובן שהיא בעייתית בשל היותה מנוכרת לגמרי למושג האמת, סובייקטיבית ואובייקטיבית. לדעת גישה זו, אמת שכזו פשוט אינה בנמצא ולכן היא גם מוותרת מראש על שיפוט של רעיונות מסוימים-מדעיים או מוסריים-כטובים יותר מן האחרים ובכלל חותרת בכל תחום למחיקה של המושגים "גבוה" ו"נמוך" בהיותם חלק של דיכוי חברתי בסידור המרכז והשוליים. גישה כזו מבטלת כל אפשרות של דו שיח רציונלי משותף ואת האפשרות להבנת המציאות סביבנו³⁸.

בנוסף, מדובר בגישה שכופרת בעובדה שניתן לשפר את מצבם

רבים בחיינו לא נקבעים על ידינו נמצאת ביסודה של תפיסת ההבניה החברתית. האמירה "אני בחרתי את נטייתי המינית" נותנת לאדם תחושה של כוח. ברם, השאלה היא האם תחושת כוח זו אכן משקפת את המציאות הריאלית או מהווה אופטימיות ללא גבולות (מגאלומניה). אתר אינטרנט של קבוצה שדוגלת בתפיסה של ההומוסקסואליות כבחירה ניתן לראות כאן <http://www.queerbychoice.com> לביקורת של הגישות הביולוגיות מצד אנשי ההבניה החברתית ראה: <http://www.queerbychoice.com/gaygenequotes.html>

37. סיכום עברי תמציתי של התיאוריה הקווירית ניתן למצוא במאמר אונליין של אייל גרוס <http://www.gay.org.il/qqtau/herenow/vis.html>
38. ראה ביקורת מקיפה בנושא במאמרו של אבשלום אליצור "על שמונה הבלים פוסט מודרניים" <http://faculty.biu.ac.il/~elitzua/postmodern.htm>
39. על השאיפה הפוסט מודרנית לערעור כללי של הסדר החברתי ולפנייה לניהלים לאחר הכישלון ראה אצל גדי טאוב, 1997. עמ' 93-90.
40. ראה פרק 10 אצל פינקר, עמ' 202-182. נדמה לי שהחשש מהאמירה שדברים

או לפחות תנבא אותו בברור. כלל לא ברור שזה אכן מה שיקרה. כי כפי שראינו מקודם, המכניזם הביולוגי שמפעיל את הנטייה המינית מורכב ככל הנראה מגורמים שונים וייתכן שכל גורם ספציפי רק מגדיל את הסבירות להופעת הנטייה ההומולסבית, מבלי להיות הגורם הבלבדי שלה. לצורך הדיון, נניח שהידע שלנו על הביולוגיה של הנטייה המינית יאפשר לנו בעתיד להשפיע עליה ואז נשאלת השאלה מהן ההשלכות האפשריות של העניין והאם יש ביניהן כאלו הרוות אסון מספיק כדי לנסות למנוע את המחקר בתחום?

1. חשוב לציין כי אם החשש קיים, הוא קיים בשני הכיוונים. בדיוק כפי שייתכן שאימא הטרוסקסואלית תרצה לשנות או להפיל עובר הומוסקסואלי, ייתכן גם ההיפך - שאימא לסבית תרצה לשנות או להפיל עובר הטרוסקסואלי. מי שמפתח טכנולוגיה מסוימת, לא יוכל בהגדרה לעשותה לנגישה רק עבור הטרוסקסואלים וניסיון לניצול טכנולוגי חד צדדי עשוי להיות חרב פיפיות (LeVay, 1996).

2. ייתכן גם שידיעה מוקדמת על כך שהילד יהיה הומוסקסואל תגרום דווקא לקבלה גדולה יותר מצדם של ההורים בשלבים המוקדמים יותר של חייו. ההורים יידעו שלא ההורות הלקויה שלהם "גרמה" להומוסקסואליות של הילד ויכולו בשלב מוקדם יותר ליצור סביבו אורה מגוננת שתעזור לו להתמודד עם תגובות עוינות אפשריות בעתיד (Isay, 1989).

3. לגבי העניין העקרוני - יש להודות שאכן קיימת האפשרות שיהיו הורים שירצו לשנות את הנטייה המינית של הילדים. אפשר להתנגד לזה ולנסות להשקיע מאמץ בהסברה שהדבר אינו ראוי וכדאי. יחד עם זאת, לא נראה שיש סיבה לשלול מההורים את היכולת לבחור את הנטייה המינית עבור ילדיהם, כיוון שהדבר מתיישב עם זכות ההורה לבחור עבור הילד דברים שאינם פוגעים בו, אך מסכים אושר להורה (LeVay, 1996; Bailey & Greenberg, 2001). הדבר דומה לדילמות אחרות שהתקדמות תחום הגנטיקה ההתנהגותית מעמידה בפנינו. האפשרות לבחור תכונות שונות תהיה אחת הדילמות הגדולות של המאה ה-21. זהות אישית או תכונות אישיות יהפכו למוצרי צריכה בשוק של דעות והעדפות אישיות. תולדות של המאה ה-20 מלמדות כי לריכוז בלעדי של ההחלטה בסוגיות של הבחירה האישית בידי המדינה היו תוצאות הרוות אסון. לא ניתן ליצור מציאות אנושית חפה משגיאות ומהחלטות שאינן לטעמינו, אך בחברה הדמוקרטית יש את הסיכוי המרבי למנוע או לצמצם החלטות כאלה, כיוון שהחברה הדמוקרטית מאפשרת זרימה חופשית של מידע. תכונה מכוננת ויסודית זו של הדמוקרטיה הייתה אחד הגורמים החשובים לכל התקדמות במעמד האנשים ההומולסביים בחברה המערבית המודרנית. ניתן לומר כי באף חברה בהיסטוריה לא נהנו אנשים הומוסביים ממרחב אפשרויות הדומה לזה של החברה המערבית במאה ה-21. הדבר כרוך באתגרים, חלקם של מדיניות (מאבק נגד הקיפוח והאפליה) וחלקם בתחום של חינוך והסברה. לא ניתן להחליף את האתגרים החינוכיים באתגרים

וחברות שונות ביחס להתפתחות ההומוסקסואליות מוביל את החוקרים בתחום לפקפק בגישת ההבניה החברתית של הומוסקסואליות⁴⁰, כיוון שמחקר כזה חושף את הדמיון הגדול בין האנשים ההומוסביים בתרבויות וארצות שונות מבחינת אחוזם באוכלוסייה, דפוסי ההתנהגות המגדרית שלהם, דפוסי הגדילה ומבנה פסיכולוגי אישי (Whitam & Mathy, 1985; Whitam et al., 1998). חשוב לציין בהקשר הזה, כמו בהקשרים רבים נוספים, קיומה של ההבניה החברתית אינו סותר את הבסיס הביולוגי של התופעה, אלא טוען כי ההבניה מעשית על סמך הנתונים של התורשה והנירויפיזיולוגיה ולא בניגוד להם. במילים אחרות, ההבניה החברתית בונה לא מהאוויר, אלא מהחומרים שהטבע מספק לה (האריס, 2005; Ridley, 2003).

ראינו, אם כן, שגם התנגדות מצד אנשי ההבניה החברתית למחקר הביולוגי של הנטייה המינית הנה יותר אג'נדה אידיאולוגית מאשר חלופה עיונית רצינית. ברם, חלק מאנשיה (ביחד עם אנשים שאינם קשורים לגישה הזו) מעלים תהיות בדבר ההשלכות האתיות האפשריות של הממצאים המדעיים לגבי הנטייה המינית.

ההשלכות האתיות

בתור התנגדות אחרונה לחקר הטבע הביולוגי של הנטייה המינית הייתי רוצה להזכיר התנגדות שנשמעת מאנשים שונים ללא זיהוי פוליטי משותף. מדובר באלו שטוענים כי מחקר במקורות הביולוגיים של הנטייה המינית יכול לפגוע באוכלוסייה ההומוסבית עצמה. כפי שראינו, המחקר הולך ומגלה לא רק את האופי התורשתי של הנטייה המינית האנושית, אלא (לפחות אצל הגברים) קישור אפשרי בינה לבין רצפים גנטיים מסוימים (למשל רצף Xq28) או חלקים מסוימים במוח (גרעין INAH בהיפותלמוס). נכון להיום לא ברור כיצד בדיוק קשורים הרצפים הגנטיים או חלקים מסוימים במוח לנטייה המינית, אך ייתכן כי בעתיד יהיה זה ברור יותר וייתכן שניתן יהיה לזהות את הסבירות להתפתחות הנטייה ההומוסבית אצל העובר כבר בשלב ההיריון. הדבר זה עלול להביא, לדעתם של רבים, להפלת העוברים אצל הורים שרואים את הנטייה המינית ההומוסקסואלית כבעייתית וכתוצאה מכך האוכלוסייה ההומוסבית כולה תושמד (Stein, 1999). אפשרות אחרת היא שההורים יבחרו לשנות את הנטייה המינית של העובר, או אפילו שהפרט ההומוסבי המבוגר יבחר לבצע שינוי כזה בעצמו באמצעות התערבות של כירורגיה ניורואנטומית או טיפולים גנטיים (LeVay, 1996). בעיני הטוענים כך, זוהי סיבה מספקת להתנגדות לחקר הביולוגיה של הנטייה המינית.

לצורך הדיון בנושא, חשוב לי להתמקד בטענות העקרוניות ולכן, לצורך הדיון, אני מניח תיאורטית, כי אכן יתגלה בעתיד קשר בין מרכיבים ביולוגיים מוגדרים היטב. מניפולציה על מרכיבים ביולוגיים אלו תאפשר שינוי של הנטייה המינית לכיוון זה או אחר

40. ראה למשל את דבריו של החוקר המוביל בתחום, סטפן מיוראי <http://www.indegayforum.com/news/show/26850.html>

קדומה מוכנה מראש, יסיים את קריאתו, כך אני מקווה, עם תובנה חשובה. הוא יבין טוב יותר את תוצאות המחקר הביולוגי על הנטייה המינית ואת ההקשר המדעי הנרחב יותר של המחקרים הללו. הידע הזה לא ישנה, מן הסתם, את מערכת הערכים שלו כי הידע לעולם נועד לתאר ולא להטיף וכלל ידוע הוא בפילוסופיה של המוסר שאין גוזרים את הראוי מהמצוי. יחד עם זאת, ידע זה מביא אמירה והיא שהנטייה המינית אינה "יצר", "דחף" או "שיגעון", אלא תכונת זהות עמוקה ומובנית ולכן פגיעה, זלזול או דיכוי שלה הן שוות ערך לפגיעה באדם הנושא תכונה זו. במילים אחרות, אין אזמל- כירורגי, פסיכולוגי או אחר- שיאפשר להפריד את האדם ההומוסקסואלי מההומוסקסואליות שלו. וכאן אולי טמון המפתח לתובנה, שהמחקר בביולוגיה של הנטייה המינית מספק לנו, שעל כל אחד מאיתנו לשאול את עצמו ללא קשר לנטייתו המינית: איך הייתי רוצה שיקבלו אותי וייתייחסו אלי? וכיצד עליי להתנהג כדי לא לעשות לאנשים בסביבתי את מה ששנא עלי?

מקורות

- אבני, ש. ולוז, ד. (2000). אמא, יש לי משהו לספר לך. ת"א: שופרא.
- אליצור, א. טיאנו, ש. מוניץ, ח. ניומן, מ. (2002). פרקים נבחרים בפסיכיאטריה. ת"א: פפירוס.
- האריס, ג'. ר. (2005). מיתוס גידול הילדים: למה הילדים יוצאים כפי שהם יוצאים (תרגמה תמר אלמוג) ספריית אופקים- עם עובד: ת"א.
- טאוב, ג. (1997). המרד השפוף: תרבות צעירה בישראל. תל אביב: הקיבוץ המאוחד.
- יובל, י. (2004). מה זאת אהבה. ת"א: קשת.
- יעקובי, ר. (2003). שינוי ידיותי. ת"א: אריה ניר.
- פינקר, ס. (2005). הלוח החלק- ההכחשה המודרנית של הטבע האנושי. (תרגם עמנואל לוטם). ת"א: מטר.
- שביידל, ז. (2004). עוצו עיצה- ארגון "עצת נפש" וההומואים הדתיים. דעות-בטאון "נאמני תורה ועבודה". 17, עמ' 12-18.
- שביידל, ז. (2005). המחקר והפסיכותרפיה בתחום של ההומוסקסואליות: בין פטיש הדעות הקדומות לסדן של התקינות הפוליטית. נפש (21-22), עמ' 75-83.
- שביידל, ז. (2006). בס"ד, בין פטיש הדעות הקדומות לסדן של התקינות הפוליטית. אתר e-mago <http://www.e-mago.co.il/Editor/hagut-679.htm>
- שהם, ש.ג. (1995). אישיות וסטייה. ת"א: אור עם.
- שור, ר. (2005). אנשים יכולים להשתנות. צהר, כ"א, עמ' 123-137.

- Adams, H. & Sturgis, E. (1977). Status of behavioral reorientation techniques in the modification of homosexuality: a review. *Psychological Bulletin*, 84, 1171-1188.
- Anderssen, N. Amlie, C. & Ytteroy, E. A. (2002). Outcomes for children with lesbian or gay parents. A review of studies from 1978 to 2000. *Scandinavian Journal of*

של מדיניות והאנשים ההומוסביים, שסבלו שנים רבות מכפייה מאורגנת בתחומים שונים, מודעים לזאת היטב. ההומופוביה לא גדלה כתוצאה מחקר הביולוגיה המודרני. ההומופוביה הייתה תמיד, כפי שראינו, והשתמשה נגד ההומוסקסואלים במגוון גדול של טכניקות, שכללו בין השאר וידויים דתיים וטיפולים התנהגותיים ופסיכודינמיים שונים. ההתנגדות להומופוביה ראוי לה שתתבסס לא על חסימת הדרכים להעמקת הידע האנושי, אלא על הרחבה הגדולה ביותר האפשרית של הידע הזה. ככל שהידע המדעי על הנטייה ההומוסבית נעשה עמוק, פתוח ונגיש יותר לאוכלוסייה הרחבה, כך הדעות הקדומות והעוינות כלפי האנשים ההומוסביים פוחתות (Ernulf, Innada & Whitam, 1990; Whitley, 1990). הזר והבלתי מובן תמיד מאיים יותר מהמובן. לכן אני נוטה לחשוב כי צבירת הידע המדעי לא מוביל לפגיעה באנשים ההומוסביים בתווך הקצר ומוביל לשיפור במצבם החברתי בתווך הארוך. אך זה כבר שייך לא לחלק המחקרי, אלא למסקנות.

סיכום ומסקנות

נטייה מינית אנושית היא תופעה מוכרת וידועה מאז שחר ההיסטוריה. מדובר בתכונה יציבה במהלך החיים שנוטה לקוטביות בקרב גברים ולמעט יותר גמישות בקרב נשים. התיאוריות הסביבתיות הקיימות שמקשרות את הנטייה המינית ללידה או למבנה משפחתי מסוים נעדרות בסיס של ראיות מחקריות. לעומת זאת, הגנים משפיעים על הנטייה המינית הגברית, אך משקלם היחסי אינו תורם ליותר מ- 50% מהשוונות. מיקומם הספציפי של הגנים אינו ידוע, אם כי סביר לשער שהם קשורים לכרומוזום X או לתגובה הורמונאלית. מוחות של גברים הומוסקסואלים ושל נשים לסביות מגיבים על משימות שונות בצורה חריגה למגדר. עובדה זו בצירוף של התנהגות חריגה למגדר בילדות מצביעה ככל הנראה לכיוון של שינוי הורמונאלי בעת ההיריון שבא לידי ביטוי בגיבוש של חלקים מסוימים במוח בצורה שאינה אופיינית למגדר ומיקומם הספציפי לא ידוע לנו בינתיים. כל הדברים הללו מאפשרים לטעון כי הנטייה המינית ההומוסבית היא תכונה יסודית בזהות האנושית שמתגבשת ככל הנראה טרם הלידה. התופעות של הלבטים בנטייה המינית אצל נוער, בסקסואליות והפלסטיות הנשית של הנטייה המינית לא ברורות לנו מספיק לעת עתה, אך נראה שניתן להסביר אותן מבלי לפגוע בהסבר המהותני של הנטייה המינית. ההתנגדות להסברים הללו מונעת לרוב על ידי אידיאולוגיות שאינן מחקריות באופיין, פונדמנטליסטיות דתיות או פונדמנטליסטיות פוסטמודרניות. שאלות אלו שמעורר המחקר על הביולוגיה של הנטייה המינית ניתנות לדיון מבלי שיש צורך לפגוע במחקר עצמו.

בתור מילת סיום אישית, ברצוני לומר שככל הנראה מאמר זה ישכנע, כרגיל, רק את אלו המעוניינים להשתכנע ולשקול טיעונים ולא את אלו שכבר שכנעו את עצמם. הפונדמנטליסטים הדתיים ימשיכו לטעון ש"לא ייתכן כי האל ברא את התועבה" וממילא המחקר משמש אותם רק כשהוא נוה להם. אנשי הדה קונסטרוקציה והשיח הקווירי ימשיכו אף הם לטעון כנגד המחקר בנושא ויאמרו שכולו אינו אלא עוד מסגרת של שיח מדכא. אך אדם פשוט מן השורה שישתדל לגשת למאמר זה ללא דעה

- Psychology*, 43, 335- 351.
- Bailey, J.M.(1999). Homosexuality and mental illness. *Archives of General Psychiatry*, 56(10), 883 - 884.
- Bailey, J. M. (2003). *Man Who Would be Queen*. Washington DC: Joseph Henry Press.
- Bailey, J. M. & Greenberg, A. S.(1993). Do biological explanations of homosexuality have moral, legal, or policy implications? *The Journal of Sex Research*, 30, 245-251.
- Bailey, J. M. & Greenberg, A. S. (2001). Parental selection of children s sexual orientation. *Archives of Sexual Behavior*, 30 (4), 423- 437.
- Bailey, J.M. & Benishay, D.S. (1993). Familial aggregation of female sexual orientation. *American Journal of Psychiatry*, 150, 272- 277.
- Bailey J.M. & Oberschneider, M. (1997). Sexual orientation and professional dance. *Archives of Sexual Behavior*, 26 (4), 433- 444.
- Bailey, J.M., Dunne, M.P., and Martin, N.G., (2000) Genetic and environmental influences on sexual orientation and its correlates in an Australian twin sample. *Journal of Personality and Social Psychology*, 78, 524- 536.
- Bailey, J.M. & Pillard, R.C. (1995). Genetics of human sexual orientation. *Annual Review of Sex Research*, 6, 126-150.
- Bailey, J.M., Willerman, L., and Parks, C., (1991) A test of the maternal stress theory of human male homosexuality. *Archives of Sexual Behavior*, 20, 277- 293.
- Bailey, J.M. & Zucker, K.J. (1995) Childhood sex-typed behavior and sexual orientation: A conceptual analysis and quantitative review. *Developmental Psychology*, 31,43-55.
- Bailey, J.M. Pillard, R.C. Neale, M.C. & Agyei, Y. (1993). Heritable factors influence sexual orientation in women. *Archives of General Psychiatry*, 50, 217-223.
- Baron - Cohen, S. (2003). *The Essential Difference: The Truth about the Male and Female Brain*. New York: Perseus Books Group.
- Baumeister, R. F. (2000). Gender differences in erotic plasticity: The female sex drive as socially flexible and responsive. *Psychological Bulletin*, 126, 347- 374.
- Bayer, R.B. (1981) *Homosexuality and American psychiatry: The politics of diagnosis*. New-York: Basic Books.
- Bell, A. P. Weinberg, M. S. & Hammersmith., S. K. (1981). *Sexual Preference, Its Development in Men and Women*. Indiana: Indiana University Press.
- Bem, D. (1996). The E.B.E. theory of sexual orientation, *Psychological Review*, 103, 320-333.
- Bem, D. J. (2000). Exotic Becomes Erotic: Interpreting the Biological Correlates of Sexual Orientation. *Archives of Sexual Behavior*, 29, 531-548.
- Besen, W. (2003). *Anything but straight: Unmasking the Scandals and Lies Behind the Ex- Gay Myth*. New York: Harrington Park Press.
- Bettelheim, B. (1967). *The Empty Fortress*. New York: Free Press.
- Bieber, I. Dain, H. Dince, P. Drellich, M. Grand, H. Gundlach, R. Kremer, M. Rifkin, A. Wilbur, C. & Bieber, T. (1962). *Homosexuality: A psychoanalytic study of male homosexuals*. New York: Basic Books.
- Blanchard, R. (1997). Birth order and sibling sex ratio in homosexual versus heterosexual males and females. *Annual Review of Sex Research*, 8, 27- 67.
- Blanchard, R. Zucker, K. J. Cavacas, A. Allin, S. Bradley, S. J. Schachter, D. C. (2002). Fraternal birth order and birth weight in probably prehomosexual feminine boys. *Hormones & Behavior*, 41, 321- 327.
- Blanchard, R. & Bogaert, A. F.(2004). Proportion of homosexual men who owe their sexual orientation to fraternal birth order: an estimate based on to national probability sampes. *American Journal of Human Biology*, 16, 151- 157.
- Bobrow, D. & Bailey, M. J. (2001). Is male homosexuality maintained via kin selection? *Evolution & Human Behavior*, 22, 361- 368.
- Bogaert, A. F. (1997). Birth order and sexual orientation in women. *Behavioral Neuroscience*, 11, 1395- 1397.
- Bogaert, A. F. (2003). Number of older brothers and sexual orientation: New tests and attraction/behavior distinction in two national probability samples. *Journal of Personality and Social Psychology*, 84, 644-652.
- Bogaert, A. F. (2006). Biological versus nonbiological older brothers and men's sexual orientation. *Proceedings of National Academy of Sciences*, 103 (28), 10771- 10774.
- Bogaert, A. F. & Hershberger, S. (1999). The relation between sexual orientation and penile size. *Archives of Sexual Behavior*, 28(3), 213- 221.
- Boswell, J. (1980). *Christianity, Social Tolerance and Homosexuality: Gay People in the Western Europe from the Beginning of the Christian Era to the Fourteenth Century*. Chicago: University of Chicago Press.
- Bouchard, T. J. & McGue, M. (2003). Genetic and environmental influences on human psychological differences. *Journal of Neurobiology*, 54, 4-45.
- Brown, W. M. Finn, C. J. Cooke, B.M. & Breedlove, S. M. (2002). Differences in finger length ratios between

- self-identified "butch" and "femme" lesbians. *Archives of Sexual Behavior*, 31(1), 123-7.
- Butler, A. C. (2000). Trends in Same Gender Sexual Partnering 1988-1998, *Journal of Sex Research*, 37, 333-343.
- Buxton, A. P. (1991). *The Other Side of the Closet: the Coming-Out Crisis for Straight Spouses*. Santa Monica, California: IBS Press.
- Byne, W. (1994). The biological evidence challenged. *Scientific American* 270 (5) 50- 55.
- Byne, W. (1997). Why we cannot conclude that sexual orientation is primarily a biological phenomenon. *Journal of Homosexuality* 34, 73-80.
- Byne, W. & Parsons, B. (1993). Human sexual orientation: the biological theories reappraised. *Archives of General Psychiatry*, 50, 228-239.
- Byne, W., Tobet, S., Mattiace, L.A., Lasco, M.S., Kemether, E., Edgar, M.A., Morgello, S., Buchsbaum, M.S. & Jones, L.B. (2001). The interstitial nuclei of the human anterior hypothalamus: an investigation of variation with sex, sexual orientation, and hiv status. *Hormones & Behavior*, 40, 86-92.
- Cameron, P. & Cameron, K. (1995). Does incest cause homosexuality? *Psychological Reports*, 76, 611-621.
- Cantor, J. M., Blanchard, R., Paterson, A. D., Bogaert, A. F. (2002). How many gay men owe their sexual orientation to fraternal birth order. *Archives of Sexual Behavior*, 31, 63- 71.
- Cassese, J. (Ed.) (2001). *Gay Men and Childhood Sexual Trauma: Integrating the Shattered Self*. New York: Haworth Press.
- Chauncey, G. (1994). *Gay New York: Gender, Urban Culture and the Making of the Gay World 1890- 1940*. New York: Basic Books.
- Chivers, M. L., Rieger, G., Latty, E. & Bailey, J. M. (2004). A sex difference in the specificity of sexual arousal. *Psychological Science*, 15, 736-744.
- Churchill, W. (1967). *Homosexual behavior among males: A cross-cultural and cross-species investigation*. New York: Hawthorn Books.
- Corliss, H. L., Cochran, S. D. & Mays, V. M. (2002). Reports of parental maltreatment during childhood in a United States population- based survey of homosexual, bisexual, and heterosexual adults. *Child Abuse & Neglect*, 26, 1165-1178.
- D'augelli, A. R., Grossman, A. H. & Starks, M. T. (2005). Parents' awareness of lesbian, gay, and bisexual youths' sexual orientation. *Journal of Marriage and Family*, 67, 474- 482.
- DeCecco, J. P. & Parker, D. A. (Eds.) (1995). *Sex, cells and same sex desire: the biology of sexual preference*. Haworth Press: Binhamton, New York.
- Diamond, L. M. (2003a). Was it a phase? Young women's relinquishment of lesbian/bisexual identities over a 5-year period. *Journal of Personality and Social Psychology*, 84, 352-364.
- Diamond, L. M. (2003 b). What does sexual orientation orient? A biobehavioral model distinguishing romantic love and sexual desire. *Psychological Review*, 110, 173-192.
- Diamond, L. M. (2003c). Reconsidering "sexual desire" in the context of reparative therapy. *Archives of Sexual Behavior*, 32, 429- 431.
- Diamond, L. M. (2004). Emerging perspectives on distinctions between romantic love and sexual desire. *Current Directions in Psychological Science*, 13, 116-119.
- Diamond, M. (1993). Homosexuality and bisexuality in different populations. *Archives of Sexual Behavior*, 22, 291- 310.
- Dickson, N., Paul, C., & Herbison, P. (2003). Same-sex attraction in a birth cohort: Prevalence and persistence in early adulthood. *Social Science & Medicine*, 56, 1607-1615.
- Dörner, G., Geier, T., Ahrens, L., Krell, L., Munx, G., Sieler, H., Kittner, E. & Muller, H. (1980). Prenatal stress as possible aetiological factor of homosexuality in human males. *Endokrinologie*, 75, 365- 368.
- Dörner, G., Schenk, B., Schmiedel, B. & Ahrens, L. (1983). Stressful events in prenatal life of bi- and homosexual men. *Experimental and Clinical Endocrinology*, 81, 83- 87.
- Drescher, J. (1998). *Psychoanalytic Therapy & The Gay Man*. Analytic Press: New York.
- Duberman, M. (1991). *Cures: A Gay Man's Odyssey*. New York: Penguin.
- Elizur, Y. & Mintzer, A. (2003). Gay males intimate relationship quality: The roles of attachment security, gay identity, social support and income. *Personal Relationship*, 10, 411-435.
- Erikson, E. H. (1959). Late adolescence. In Funkenstein, D.H. (Ed.), *The student and mental health*, Cambridge, MA: Riverside Press.
- Ernulf, K. E., Innada, S. M. & Whitam, F. L. (1989). Biological explanations, psychological explanations, and the tolerance of homosexuals: A cross national analysis of beliefs and attitudes. *Psychological Reports*, 65, 1003- 1010.
- Eysenck, H. J. (1966). *The Effects of Psychotherapy*. NY:

- International Science.
- Fausto- Sterling, A. (2000). *Sexing the Body: Gender Politics and the Construction of Sexuality*. New York: Basic Books.
- Finkelhor, D., & Araji, S. (1986). Explanations of pedophilia: A four factor model. *The Journal of Sex Research*, 22 (2), 145-161.
- Fisher, S. & Greenberg, R. P. (1977). *The Scientific credibility of Freud's Theories and Therapy*. New York: Basic Books.
- Friedman, R.C. & Downey, J. I. (2002). *Sexual Orientation and Psychoanalysis*. New York: Columbia University Press.
- Freud, S. (1976). *Three Essays on the Theory of Sexuality*. Translated by James Strachey. New York: Basic Books.
- Freund, K. (1960). Some problems in the treatment of homosexuality In Eysenck, H. (Ed.) *Behavior Therapy and Neurosis*. (pp. 312 - 326). London: Pergamon Press.
- Gagnon, J. H. Greenblat, C. S. & Kimmel, M. (1999). *Bisexuality: a sociological perspective*. In Haerberle, E. J. & Gindorf, R. (Eds.). *Bisexualities: the ideologies and practice of sexual contact both with men and women*. (pp. 81- 106). New York: Continuum
- Gangestad, S. W. Bailey, J. M. & Martin, N. G.(2000). Taxometric Analyses of Sexual Orientation and Gender Identity. *Journal of Personality and Social Psychology*, 78 (6), 1109- 1121.
- Garland, J. T. Morgan, R. D.& Beer, A. M. (2005). Impact of Time in Prison and Security Level on Inmates' Sexual Attitude, Behavior, and Identity. *Psychological Services*, 2, 151-162.
- Gilgun, J. & Reiser, E. (1990). The development of sexual identity among men sexually abused as children. *Families in Society*, 71, 515- 521.
- Gochros, J.S. (1989). *When husbands come out of the closet*. New York: Harrington Press
- Gold, P. T. (1997, April 21). Bettelhem s legacy (letter to the editor). *The New Yorker*, 10.
- Golombok, S. Perry, B. Burstson, A. Murray, C. Mooney-Somers, J. Stevens, M. Golding, J. (2003). Children with Lesbian Parents: A Community Study. *Developmental Psychology*, 39 (1), 20- 33.
- Green, R. (1987). *The "sissy boy syndrome" and the development of homosexuality*. New Haven, CT: Yale University Press.
- Greenberg, D. F. (1988). *The construction of homosexuality*. Chicago: Chicago University Press.
- Groth, A. N. & Birnbaum, H. J. (1978). Adult sexual orientation and attraction to underage persons. *Archives of Sexual Behavior*, 7 (3), 175- 181.
- Halwani, R. (1998). *Essentialism, social constructionism and the history of homosexuality*. *Journal of Homosexuality*, 35, 25- 51.
- Hamer, D.H. Hu, S. Magnuson, V.L. Hu, N. & Pattatucci, A.M.(1993). A linkage between DNA markers on the X chromosome and male sexual orientation. *Science*, 261, 321- 327.
- Hamann, S. Herman, R.A. Nolan, C.L. & Wallen, K. (2004). A sex difference in amygdala response to visual sexual stimuli. *Nature Neuroscience*, 7, 411- 416.
- Harris, J. R. (2006). *No Two Alike*. London: W.W. Norton.
- Hawton, K. (2000). Sex and suicide: gender differences in suicidal behavior. *British Journal of Psychiatry*, 177, 484- 485.
- Herd, G. (1999). *Sambia Sexual Culture: Essays From the Field*. Chicago, Illinois: University of Chicago Press.
- Higgins, D. J. (2002). Gay men from heterosexual marriages: Attitudes, behaviors, childhood experiences, and reasons for marriage. *Journal of Homosexuality*, 42, 15-34.
- Isay, R.A. (1989) *Being homosexual: Gay men and their development*. New York: Farrar, Straus and Giroux.
- Isay, R. A. (1996) *Becoming gay: The journey to self-acceptance*. New York, Pantheon.
- Isay, R. A. (1998). Heterosexually Married Homosexual Men: Clinical and Developmental Issues. *American Journal of Orthopsychiatry*, 68 (3), 424- 432.
- Jenny, C. & Roesler, T. A. (1994). Are children at risk for sexual abuse by homosexuals? *Pediatrics*, 94 (1), 41- 44.
- Kallmann, E.J. (1952). Comparative twin studies on the genetic aspects of male homosexuality. *Journal of Nervous and Mental Disease*, 115, 283-298.
- Karama, S. Lecours, A. R. Leroux, J. M. Bourgouin, P. Beaudoin, G. Joubert, S. & Beaugard, M. (2002). Areas of brain activation in males and females during viewing of erotic film excerpts. *Human Brain Mapping*, 16, 1-13.
- Kernberg, O. F. (2002). Unresolved issues in the psychoanalytic theory of homosexuality and bisexuality. *Journal of Gay & Lesbian Psychotherapy*, 6, 9-27.
- Kimura, D. (1999). *Sex and Cognition*. Cambridge: MIT Press.
- Kinnish, K. Strassberg, D. & Turner, C. (2005). Sex Differences in the Flexibility of Sexual Orientation: A Multidimensional Retrospective

- Assessment. *Archives of Sexual Behavior*, 34 (2), 173-183.
- Kirk, K. M. Bailey, J. M. Dunne, M. P & Martin, N. G. (2000). Measurement models for sexual orientation in a community twin sample. *Behavior Genetics*, 30, 345-356.
- Kirkham, G. L. (2000). Homosexuality in Prison. In Rust, P. C. R. (Ed.) *Bisexuality in United States*. (pp.250-267). New York: Colombia University Press.
- Kort, J. (2003). *10 Smart Things Gay Men Can Do to Improve Their Lives*. Los Angeles: Alyson publications.
- Kort, J. (2005). *10 Smart Things Gay Men Can Do to Find Real Love*. Los Angeles: Alyson publications.
- Laumann, E. O. Gagnon, J. H. Michael, R. T. & Michaels, S. (1994). *The social organization of sexuality: Sexual practices in the United States*. Chicago: University of Chicago Press.
- Lever, J. (1994, August, 23). Sexual revelations: the 1994 Advocat Survey of Sexuality and Relationship: the Men. *Advocate*, 18- 24.
- LeVay, S. (1991). A Difference in hypothalamic structure between heterosexual and homosexual men. *Science*, 253, 1034- 1037.
- LeVay, S. (1996). *Queer Science: The Use and Abuse of Research in Homosexuality*. London: The MIT Press, Cambridge, Massachussets
- Lew, M. & Hoffman, R. (2000). *Leaping Upon the Mountains: Men Proclaiming Victory over Sexual Child Abuse*. Jamaica Plain, Massachusetts: Small Wonder Books.
- Lewes, K. (1988). *The Psychoanalytic Therapy of Male Homosexuality*. New York: Simon & Schuster.
- Lippa, R. A. (2002). Gender-related traits of heterosexual and homosexual men and women. *Archives of Sexual Behavior*, 31, 77-92.
- Lippa, R. A. (2005). Sexual Orientation and Personality. *Annual Review of Sex Research*, 16, 1- 61.
- Lippa, R. A. (2006). Is high sex drive associated with increased sexual attraction to both sexes? It depends on whether you're male or female. *Psychological Science*, 17(1), 46- 52.
- Lisak, D. (1994). The psychological impact of sexual abuse: Content analysis of interviews with male survivors. *Journal of Traumatic Stress*, 7(4), 525-548.
- Lisak, D. Hopper, J. & Song, P. (1996). Factors in the cycle of violence: Gender Rigidity and emotional constriction. *Journal of Traumatic Stress*, 9, 721-743.
- Malcolm, J. P. (2000). *Sexual identity development in behaviorally bisexual married men*. *Psychology, Evolution & Gender*, 2, 263- 299.
- Martins, Y. Preti, G. Crabtree, C. R., Runian, T., Vainius, A. A. Visocky, C. J. (2005). Preference for human body odors is influenced by sex and sexual orientation. *Psychological Science*, 16 (9), 694- 701.
- McFadden, D. (2002). Masculinization effects in the auditory system. *Archives of Sexual Behavior* 31, 99-111.
- Meyer-Bahlburg, H.F.L. (1984). Psychoendocrine research on sexual orientation: Current status and future options. *Progress in Brain Research*, 61, 375-398.
- Mohr, R. (1992). *Gay Ideas: Outing and Other Controversies*. Boston: Beacon Press, pp. 221- 242.
- Mondimore, F. M. (1996). *Natural history of homosexuality*. London: John Hopkins University Press.
- Murray, S. O. (2000). *Homosexualities*. Chicago: University of Chicago Press.
- Mustanski, B.S. DuPree, G. M. Nievergelt, C. M. Bocklandt, S. Schork, N. J. Hamer, D. (2005). A genomewide scan of male sexual orientation. *Human Genetics*, 116 (4), 272- 278.
- Narring, F. Stronski-Huwiler, S. M. & Michaud, P-A. (2003). Prevalence and dimensions of sexual orientation in Swiss adolescents: A cross-sectional survey of 16 to 20-year-old students. *Acta Paediatrica*, 92, 233-239.
- Nicolosi, J. (1991). *The Reparative therapy of Male Homosexuality*. New York: Jason Aronson.
- Nicolosi, J. & Nicolosi, L. A. (2002). *A Parents Guide to Preventing Homosexuality*. InterVarsity Press: New York.
- Nissinen, M. (1998). *Homoerotism in the Biblical World*. Minneapolis: Fortress Press.
- Norton, R. (1998). *The Myth of the Modern Homosexual*. London: Cassel Academic.
- Olyan, M. (1994). And With a Man You Shall Not Lie the Lying Down of a Women. *Journal of the History of Sexuality*, 5, 179- 206.
- Ovesey, L. (1969). *Homosexuality and Pseudohomosexuality*. New York: Science House.
- Patterson, C. J. (2003). Children of lesbian and gay parents. In Kimmel, D. C. & Garnets, L. D. (Eds.), *Psychological perspectives on lesbian, gay, and bisexual experiences* (2nd Ed., pp. 497-548). New York: Columbia University Press.
- Pattullo, E. (1992). Straight talk about gays. *Commentary*, 94, 15- 23.

- Peplau, L. A. Garnets, L. D. Spalding, L. R. Conley, T. D. & Veniegas, R. C. (1998). A critique of Bem's "Exotic Becomes Erotic" theory of sexual orientation. *Psychological Review*, 105, 387-394.
- Peplau, L. A. (2003). Human Sexuality: How Do Men and Women Differ? *Current Directions in Psychological Science*, 12 (2), 37- 40.
- Peters, D. & Cantrell, P. (1991). Factors Distinguishing Samples of Lesbian and Heterosexual Women. *Journal of Homosexuality*, 21, 1- 15.
- Pillard, R. C. (1990). The Kinsey Scale: Is it familial?. In McWhirter, D. P. Sanders, S. A. & Reinich, J. M. (Eds.). *Homosexuality/Heterosexuality: Concepts of Sexual Orientation*, pp. 88- 100. USA: Oxford university press.
- Pillard, R.C. & Weinrich, J.D. (1986). Evidence of familial nature of male Homosexuality. *Archives of General Psychiatry*, 43, 808-812.
- Plomin, R. DeFries, J. C. McClearn, G. E. & Rutter, M. (2001). *Behavioral Genetics* (4th ed.). New York: Worth.
- Porter, N. H. & Winberg, J. (1999). Unique salience of maternal breast odors for newborn infants. *Neuroscience & Biobehavioral Reviews*, 23, 439-449.
- Preston, D. B. D'Augelli, A. R. Kassab, C. D. Cain, R. E. Schulze, F. W. & Starks, M. T. (2004). The influence of stigma on the sexual risk behavior on rural men who have sex with man. *AIDS Education and Prevention*, 16, 291-303.
- Quinn, M. (1996). *Is Homosexuality Caused by Son-Father Estrangement? In Same Sex Dynamics among Nineteenth-Century Americans: A Mormon Example.* (pp. 4- 6). Urbana and Chicago: University of Illinois Press
- Rado, S. (1949). An adaptation view if sexual behavior. In: Hoch, P. & Rubin, Z. (Eds.) *Psychosexual Development in health and Diseases.* (pp. 159-189). NY: Grune & Stratton.
- Rahman, Q. (2005). *Fluctuating asymmetry, 2nd to 4th finger length ratios and human sexual orientation.* *Psychoneuroendocrinology*, 30, 382- 391.
- Rahman, Q. Wilson, G. D. & Abrahams, S. (2004). Biosocial factors, sexual orientation and neurocognitive functioning. *Psychoneuroendocrinology*, 29, 867- 881.
- Rahman, Q. & Wilson, G.D. (2003) Large sexual-orientation-related differences in performance on mental rotation and judgment of line orientation tasks. *Neuropsychology*, 17, 25-31.
- Rahman, Q. & Wilson, G. (2005). *Born gay: The psychobiology of sexual orientation.* London: Peter Owen Books.
- Rahman, Q. Wilson, G.D. and Abrahams S. (2003a). Sexual orientation related differences in spatial memory. *Journal of International Neuropsychological Society*, 9, 376- 383.
- Rahman, Q. Abrahams, S. and Wilson, G.D., (2003b) Sexual-orientation-related differences in verbal fluency. *Neuropsychology*, 17, 240- 246.
- Rahman, Q. Kumari, V. & Wilson, G. D.(2003c). Sexual orientation related differences in pre- pulse inhibition of the human startle response. *Behavioral Neuroscience*, 117, 1096- 1102.
- Rahman, Q. & Silber, K. (2000). Sexual orientation and the sleep-waking cycle: A Preliminary Investigation. *Archives of Sexual Behavior*, 29, 127- 134.
- Rahman, Q. Anderson, D. & Govier, E. (2005). A specific sexual orientation-related difference in navigation strategy. *Behavioral Neuroscience*, 119, 311- 316.
- Rekers, G. A. (1982). *Shaping Your Child Sexual Identity.* Grand Rapids MA: Baker Book House.
- Remafedi, G.(1994). Predictors of unprotected intercourse among gay and bisexual youth: Knowledge, belief, and behavior. *Pediatrics*, 94, 163-165.
- Rice, G. Anderson, C. Risch, N. and Ebers, G.(1999). Male homosexuality: absence of linkage to microsatellite markers at Xq28. *Science*, 284, 665- 667.
- Rieger, G. Chivers, M. L. & Bailey, J. M. (2005). Sexual arousal patterns of bisexual men. *Psychological Science*, 16, 579-584.
- Ridley, M (2003). *Nature via nurture: genes, experience, and what makes us human.* New York: Harper Collins.
- Rosario, M., Schrimshaw, E. W., & Hunter, J., (2004). Ethnic/racial differences in the coming-out process of lesbian, gay and bisexual youth: a comparison of sexual identity development over time. *Cultural Diversity and Ethnic Minority Psychology*, 10 (3), 215- 228.
- Rosario, M. Schrimshaw, E. W. Hunter, J. & Braun, L. (2006). Sexual Identity Development Among Gay, Lesbian, and Bisexual Youths: Consistency and Change Over Time. *Journal of Sex Research*, 43 (1), 46- 58.
- Ross, M. W. (1983). *The Married Homosexual Man.* London: Routledge & Kegan Paul.
- Ross, M. W.(1990). *Married homosexual men: prevalence and background.* *Marriage & Family Review*, 14, 335- 357.
- Roughton, R. E. (2001). Rethinking Homosexuality- What it teaches us about psychoanalysis?. *Journal of the*

- American Psychoanalytic Association.*, 50(3), 734-763.
- Rowe, D. C. (1994). *The Limits of Family Influence: Genes, Experience and Behavior*. New York: Guilford Press.
- Rubinstein, G. (2003). Does Psychoanalysis Really Mean Oppression? Harnessing Psychodynamic Approaches to Affirmative Therapy with Gay Men. *American Journal of Psychotherapy*, 57(2), 206-218.
- Ruse, M.(1988). *Homosexuality: a Philosophical Inquiry*. Oxford: Basil Blackwell.
- Rust, P. C. R. (2002). Bisexuality: The state of the union. *Annual Review of Sex Research*, 13, 180-240.
- Sagarin, E. (1976). Prison homosexuality and its effect on post- prison sexual behavior. *Psychiatry*, 39, 245- 257.
- Salais, D. & Fischer, R. B. (1995). Sexual preference and altruism. *Journal of Homosexuality*, 28, 185- 196.
- Satinover, J. B. (2005). The Trojan couch: how the mental guilds allow medical diagnostics, scientific research and jurisprudence to be subverted in lockstep with the political aims of their gay sub- components. *NARTH Conferece Reports*, 2005, 169- 192.
- Savic, I. Berglund, H.Gulyas, B. & Ronald, P. (2001). Smelling of odorous sex hormone-like compounds causes sex-differentiated hypothalamic activations in humans. *Neuron*, 31(4), 661- 668.
- Savic, I. H. Berglund, H. & Lindstrom, P. (2005). Brain response to putative pheromones in homosexual men. *Proceeding of National Academy of Science U S A*, 102 (20), 7356- 7361.
- Savin - Williams, R. C. (2006). Who is gay? Does it matter? *Current Directions in Psychological Science*, 15 (1), 40- 44.
- Sax, L. (2005). *Why Gender Matters: What Parents and Teachers Need to Know about the Emerging Science of Sex Differences*. New York: Doubleday.
- Seligman, M.(1994). *What You can change and what You can t*. New York: Fawcett Columbine
- Schmidt, G. & Clement, U. (1990). *Does peace prevent homosexuality?*. *Archives of Sexual Behavior*, 19, 183-187.
- Schmitt, D. P. and 118 members of an international sexuality description project. (2003). Universal Sex Differences in Desire for Sex Variety: Tests from 52 Nations, 6 Continents, and 13 Islands. *Journal of Personality and Social Psychology*, 85 (1), 85- 104.
- Schneider, M. Brown, L. & Glassgold, J. (2002). Implementing the Resolution on Appropriate Therapeutic Responses to Sexual Orientation: A guide for the perplexed. *Professional Psychology: Research and Practice*, 33(3), 265-276.
- Socarides, C. (1968). *The Overt Homosexual*. New York: Grune & Stratton.
- Socarides, C. (1995). *Homosexuality- a freedom too far?*. Phoenix, AR: Adam Margrave Books.
- Solomon, S. E. Rothblum, E. D. & Balsam, K. F. (2004). Pioneers in partnership: Lesbian and gay male couples compared with those not in civil unions, and married heterosexual siblings. *Journal of Family Psychology*, 18, 275-286.
- Solomon, S. E. (2005). Money, housework, sex, and conflict: same-sex couples in civil unions, those not in civil unions, and heterosexual married siblings. *Sex Roles*, 52 (9-10), 561- 575.
- Spitzer, R. L. (2003). Can some gay men and lesbians change their sexual orientation? 200 participants reporting a change from homosexual to heterosexual orientation. *Archives of Sexual Behavior* 32: 403-417.
- Stein, E. (1999). *The Mismeasure of Desire: The Science, Theory, and Ethics of Sexual Orientation*. New York: Oxford University Press.
- Stevenson, M. R. (2000). Public policy, homosexuality and the sexual coercion of children. *Journal of Psychology & Human Sexuality*, 12 (4), 1-19.
- Stokes, J. P. Damon, W. & McKiman, D. J. (1997). Predictors of movement towards homosexuality: a longitudinal study of bisexual men. *Journal of Sex Research*, 34, 304- 312.
- Sullivan, A. (1996). *Virtually Normal*. New York: Alfred Knopf.
- Sullivan, A. (1998). *Love Undetectable*. London: Chatto & Windus.
- Thornhill, R. & Palmer, C. T. (2000). *The Natural History of Rape: Biological Basis of Sexual Coercion*. Cambridge, Massachussets: MIT Press.
- Tomeo, M. Templer, D. Anderson, S. & Kotler, D. (2001). Comparative data on childhood and adolescence molestation in homosexual and heterosexual persons. *Archives of Sexual Behavior*, 30(3), 535-541.
- Turkheimer, E. (2000). Three laws of behavioral genetics and what they mean. *Current Directions in Psychological Science*, 10, 160- 164.
- Turner, W. J.(1994) Comments on discordant MZ twinning in homosexuality. *Archives of Sexual Behavior*, 23, 115-119.
- Turner, W. J. (1995). Homosexuality, Type I: An Xq28 phenomenon. *Archives of Sexual Behavior*, 24, 109-134.

- Walsh, J. T. (2001). Leviticus, 18: 22 and 20: 13: Who is Doing What to Whom? *Journal of Biblical Literature*, 120, 201-209.
- Weisfeld, E. Czilli, T. Phillips, K.A.Gall, J.A. & Lichtman, C.M. (2003). Possible olfaction-based mechanisms on human kin recognition and inbreeding avoidance. *Journal of Experimental Child Psychology*, 85, 279-295.
- Wellings, K. Field, J. Johnson, A. M. & Wadsworth, J. (1994). *Sexual Behavior in Britain: The National Survey of Sexual Attitudes and Lifestyles*. Penguin Books: London.
- Whitley, B. E. (1990). The relationship of heterosexual attributions for the cases of homosexuality to attitudes toward lesbians and gay men. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 16, 369- 377.
- Witham, F. & Mathy, R. M. (1985). *Male Homosexuality in Four Societies: Brazil, Guatemala, the Philippines, and the United States*. New York: Praeger Publishers
- Whitam, F. L. Daskalos, C. Sobolewski, C. G. & Padilla, P. (1998). The Emergence of Lesbian Sexuality and Identity Cross-Culturally: Brazil, Peru, the Philippines, and the United States. *Archives of Sexual Behavior*, 27, 31- 56.
- Wolff, C. (1986). *Magnus Hirschfeld: a Portrait of a Pioneer in Sexology*. London: Quarter Books.
- Wooden, W. S. & Parker, J. (1984). *Men behind Bars: Sexual Exploitation in Prison*. New York: Plenum.